

στήριζε και συμβούλευε το Μητροπολίτη να υποχωρήσει στους τυχοδιώχτες! Ποιό ήταν το ελάττωμα, θα το πω με δυό λόγια:

Ένα τρανός ρασοφόρος που τρέφεται στη Χάλη με ρούσικα ρούβλια, για να πουλήσει δουλειά στους τροφодότες του, τους βεβαίωσε λογαριάζοντας χωρίς τον ξενοδόχο πως ήταν εύκολο, αν ξεδεύονταν μερικά ρούβλια, να τους πωλήσει, τη Φανερωμένη. Είδη όμως πως θα την έπαιρνε πιο εύκολα από τα χέρια των Περαιμιτών, και συνευθέτη με τον «Ταχυδρόμο» και με τους τυχοδιώχτες που αναφέραμε, και τους έστειλε στην Πέραμο, κ' έκαμαν το κατάπτυστο έκεϊνο κίνημα. Έπειδή όμως ο ρούσικος δάχτυλος απέλπιστηκε, τραβήχτηκε κ' έπαψε να δίνει ρούβλια. Οι τυχοδιώχτες άμα είδαν ότι βρέθηκαν στα κρύα του λουτρού, καταφύγανε με συμβουλή του πρωτοπαλληκαριού των στους Ίησουήτες, αφού έπεισαν το λαό πως γυρίζοντας στην Παπιστάνικη Έκκλησία, που την προστατεύουν όλες οι μεγάλες οι πρεσβείες της Πόλης, μπορούσαν πιο εύκολα να πάρουν τη Φανερωμένη. Έννοείται ότι στο κίνημα αυτό ξεδευτήκανε χιλιάδες λίρες. Άλλ' από την αρχή του κινήματος είχαν μιστώσει τον «Ταχυδρόμο» και δημοσίευε τα σαχλά τ' υπολήψεις και τους κανονισμούς των, γιατί μόνον της έφημερίδας αυτήνης ήταν γνωστή ή εύσυνειδησία. Και φυσικά από τα ρούβλια και τα είκοσφοραγκα έκεινα τη μερίδα του λέοντα την πήρε ο παστρικός ο «Ταχυδρόμος», κατά που λέν οι κακές οι γλώσσες κ' έχουμε κ' έμεις τόσους λόγους να τα πιστεύουμε.

Αυτή λοιπόν είναι η δύναμη που κινάει τα πουλημένα τ' ανθρωπάκια του Ταχυδρόμου, κι' έτσι εξηγείται γιατί τουλόγου τους σκυλιάζουν και λυσάζουν και δεν μπορούν να κλείσουν μάτι, μη κατορθώνοντας να πάρουν κι' αυτοί μερτικό από τα χρήματα που παίρνουν οι μαλλιαροί, κ' έτσι εξηγείται και το τρυφερό έκείνο κόρτε, που έκαμαν τότε τελευταία με τέσ πέντε λίρες, που έβαλε στοίχημα ένας μαλλιαρός για το γράμμα του Πάλλη, και που τέσ πέντε έκείνες λίρες τέσ πήρε το Έθνικό φρενοκομείο, ενώ ο «Ταχυδρόμος» είχε την ιδέα πως, αν τέσ έπαιρνε τουλόγου του, θα πιασαν τον ίδιο τόπο.

Πόλη 15 του Απρίλη 1907

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΕΓΓΑΡΑΣ

ΦΑΝΤΑΣΜΕΝΗ

Στόν όμο παίρνει το σταμνί
και για νερό πηγαίνει,
κυπαρισσένια και λιγνή,
γοργή χαριτωμένη.

Είταν καθάρια τα νερά,
και σκύβοντας να πάρει
μέσα μ' ακράτητο θωρό
τά κάλλη της καμάρι.

Και λέει «Τι κρύμα 'ναι βαρύ
τέτιο λαιμό κρουστάλλι
του Γιάννη έδω νάν τα χερει
ή χωριανή ή άγκάλη».

Κακός βοριάς φυσσομανά....
«Αχ να με τόσο νάζι
τήρα το Χάρο που περνά
και σε γλυκοματιάζει.

«Αχνη σε λίγο και χλωμή
στο στρώμα παραδέρνεις
και το καμαρωτό κορμί
στην άγκαλιά του γέρνεις.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΧΩΡΙΑΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ (*)

Ζ'.

Πευκοβούνι 5 του Τριγητή.

Βρέχει σήμερα. Τα ξημερώματα που άνοιξα την ξάπορτα, όλα τριγύρω, και τα κοκκώρια πρώτα πρώτα, μηνούσαν βροχή. Ο οδρανός μονιτός, ή θάλασσα αλαφρόκατασασμένη και κατά το μέρος του ποννέντη βαριά κι δλόμυρα τα σύγνεφα. Οι άμορφες χωριατοπούδες, οι β ά ζ ε ε, άνεβασμένες στα λιανωτά καταγιόντισαν όλες νάν τα σαρώνουν με θυμάρια και να φράζουν με άσπροχόμα τις χαραμάδες. Κι όλες κοιτάζανε κατά τον ποννέντη, φοβισμένες.

— Νά, το μπουρούνι, έρχεται, ζυγώνει.

Εύνησα και τους δικούς μου.

— Στο λιανωτό γλήγορα και τις σκούπες! Θα έχουμε βροχή και δυνατή μάμστα!

Καταχαρήκανε. Θα έχουμε λοιπόν και βροχή; Νά,

*) Κοίταξε φύλλα 256 και 257.

δ,τι λαχταρούσαμε. Να δούμε και λίγο χειμώνα στο πευκοβούνι μας. Να βρέχει και μεις μέσ' από τ' ελάμια να καμαρώνουμε τη θάλασσα και τα πεύκα να βρέχονται, τα κάτασπρα χωριατόσπικα να λούζονται με δροσιά και τα βρεμένα χορτάκια να μουσκοβολούνε. Να ζούσαμε κ' ένα χειμώνα δώ! Μά να που ο χειμώνας μ'ς έρχεται στο κατκαλόκαιρο! Κι όλοι μας χαρούμενοι.

Έμεινε όμως άσκούπιστο το λιανωτό και το μπουρίνι ξέσπασε. Μπουρίνι μαριασμένο, με άνεμοβουή τρομερή, με μπουμπουνιγτό κι άστροπελένια, με νεροποντή αλογάριστη. Όλοι στα παράθυρα, μέσ' από τ' ελάμια, μα σε λίγο κλείσαμε τα παραθυρόφυλλα κα σταυροκόπημα. Θεούλη μου, τί είναι τοίτο! Κατακλυσμός. Τα νερά άρχισαν να μπαίνουν από τις χαραμάδες των παραθυριών και της πόρτας. Σε λίγο να σου και το λιανωτό έτρεχε σά νάτονε το σπιτι ξεσκέπαστο. Μωρέ, θα πνιγούμε!

— Ανάψτε το καντήλι!... Βάλτε και λίγο λιβάνι στο θυμιατό!

— Καλά! Μ' άνοιχτε και τις άμπρέλλες. Έλάτε δώ να βγάλουμε και το νερό!

Κ' ή νεροποντή δέξω όσο πήγαινε και δυνάμωνε και ταστροπελένια πέφτανε άπανάτα.

— Ανάψτε τη λάμπα! Ξοικείνασε και δέ βίε- πόμαστε!

— Ο Σολωμός μου! Μωρέ σκυλιά, ο Σολωμός μου πνίγεται!... Πνίγεται κι ο Παλαμής!... Ο Έρμονας δεν έχει ανάγκη' καλοταξιδεύει στα νερά με την «Αργώ» του!....

Τα βιβλία στα εράφια κολυμπούσανε στο νερό' τα ψωμιά κι δ,τι άλλο βρισκότανε σ' αυτά, πάει, μούσκενε, χανότανε. Κ' ή νεροποντή ξοκολοθυόσε, σε λίγο και με χελάζει. Σπιτάκι μας στην Αθήνα, καλό μας σπιτάκι, να που κι από το Πευκοβούνι σε θυμούμαστε. Σπιτάκι με τα κεραμίδια σου και με τις καλαμπασωμένες πόρτες σου, που δεν μπαίνουνε μέσα τα νερά και που κι ο κόσμος σά χελάει δέξω, σ' μ'ς διαφεντεύεις φιλόστοργα. Καλή σου όρα, σπιτάκι μου πενιτικό.

....Νύχτα τώρα και ψιλοβρέχει ακόμα δέξω. Κ' ένα κρύο διαολέμενο. Κ' έχουμε την τρομάρα μη δυναμώσει τα μεσάνυχτα ή βροχή και μ'ς πνίξει. Στο καλό για κυρός! Μερικά πράματα που τα πλάθεις άμορφα και που άμορφα τα φαντάζεσαι, πέσει να μην τα βλέπεις από κοντά γιατί χάνουν την άμορφιά τους. Φαίνεται κάτι τέτιο θάνα κι ο χειμώ-

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

Για να είναι και τώρα δουλειά της, ο Αντρέας, άντης να τα πετάξει, της έστειλε να τα ξεδιπλώσει άφτη και να τα στρώσει. Τα πότε μαβιά, πότε κόκκινα χαρτάκια πολύ τη διασκεδάσανε. Μαζύ, στον πλίκιο μέσα, μέσα τη μέρα, προσεχτικά, να μην τζαλακωθεί, της γλιστρούσε και το φύλλο του ξεφυλλιστού καλάνταριού που κρεμότανε στον τοίχο τής κάμερης της, γιατί στην κάμαρα της Κατινούλας άνεβαινε, όχι μόνο τα μεσάνυχτα, μα και το πρωί, πρωτοΰ δη πρόσωπο κανενός, νάερίση, άνοιγοντας το φεγγίτη και σφαλώνοντας την πόρτα. Έτρεχε άλλη μια τάπόγεμα, να σφαλοξή το φεγγίτη, νάνοίξη την πόρτα της, για να βρίζεται τάχα σε παντοτινή συγκοινωνία τάπάνω το πάτωμα με τα κάτω. Τα κινήματά του ήσυχα και φυσικά. Πήγαινε δηλαδή με

(. Η αρχή του στο 228 φύλλο.

τον άπλο σκοπό, τάπόγεμα, να δώση στην κάμαρα λίγη ζωή, το πρωί, να σημειώσει τη μερομηνία, τον καιρό που περνά και που πρέπει να περάση άκόμη καλά όπως και τώρα. Έξει δέ μιν ήματα πάντα, που γράφει και στον Όμηρο. Μέρες, μέρες πολλές για την Κατινούλα, του μηνούτε το χαρτάκι το κρεμαστό. Με την πρωτοχρονιά που σίμωνε, ψίλαινε το καλαντάρι. Αχ! έτσι νάρχιση και το άκόλουθο, να το βλέπη χοντρό χοντρό στην αρχή, να το παίρνει ένα ένα, κάθε μέρα, τα γελαστά του τα φύλλα.

Η Κατινούλα διαβαζε τα γράμματα του Αντρέα κι άπορούσε. Άπορούσε με τους πλίκους, με τις στάμπες, μ' όσα φρόντιζε να βρή να της χάριση με κάθε ταχυδρομείο. Μα το περισσότερο άπορούσε με τα γράμματα, με την καλλιγραφία τους, με το μακρος τους. Ο Αντρέας της είχε γράψει ταχτικά και αφού χειρουργήθηκε στο Μπ..., της έγραψε και στο νοσοκομείο του Παρισιού, τη βδομάδα που έμεινε. Τέτοια γράμματα όμως, ποτέ της δεν το φαντάστηκε πως ύπόρχονε και μάλιστα πως του λόγου της, ή Κατινούλα το χωριατόπουλο τής Κερμαρίας, μπορούσε ποτέ της να τα χαρή. Συχνά, όταν έβλεπε άλλότες τον Αντρέα να βιάζεται στην άλληλη γραφία του, σάστιζε με τη γληγοράδα του χεριού

του, και πως τα κατάστρωνε μάνι μάνι, παίρνοντας μια κόλλα κατόπι από την άλλη. Έτρεχε κ' έτρεχε ή πέννα. Στο χάσου κιάλας τί δυσκολία που είναι σε κάθε τόπο το γράψιμο για το λαό, τί κατόρθωμα σάν το καταφέρη και κάμη γράμμα, όπως λέει! Με τον ίδιο κόπο θα σκυλίζανε την πέτρα, θα χαράζανε τα ψ.φ.κ στους πρώτους αιώνας που βαλθήκανε στην άκαταπιαστη δουλειά, για να κάμουνε μια έπιγραφή! Και να σου έξαφνα που ή δουλειά γινότανε για το χατίρι της. Άφτό της έδωσε πολύ θάρρος και συναμα στο νού της γεννήθηκε ο λογισμός, πως έτσι ήζ γράφει, έτσι θα φροντίζη, έτσι θα παθαίνεται κ' ένας που αγαπά, που αγαπά έχιμαθής από αγαπή, έχι από έρωτα, μα—πως να το ξεδιαλίση; καλ ά καλ δεν ήξερε—να ένας φίλος που αγαπά ένα φίλο, μια φιληνάδα που αγαπά μια φιληνάδα της, ή μια φιληνάδα ένα φίλο, ή ένας φίλος μια φιληνάδα, ή ο πατέρας το παιδί του, ή την άδερφή ή άδερφό, πές το πιά όπως θέλεις, τα μπερδεβε, σε τί τα πολλά λόγια; νέντα σκέττα, να, έτσι θα γραφή ένας που αγαπά και που ο φίλος του, ή φιληνάδα του, το παιδί του, ή άδερφή του, ή όποιος κι αν είναι, κατάντησε ή έννοια του ή μοναδική, το πλάσμα το μοναδικό του, έπειδή τόχου-

νας στο Πευκοβούνι. Πρέπει να τον φαντάζεται μοναχά κανείς και να μην τον βλέπει.

Σβήνω το κερί μου να κοιμηθώ. "Α δυναμόσει το νερό τη νύχτα και πνιγώ, καλή αντίμωση στον άλλο κόσμο.

Η'.

Πευκοβούνι, 18 του Τριτητη.

Χτες βράδι πέρασε γάμος από το χωριό. Πήραν τη νύφη από 'να κορινθιο χωριό και την πηγαίνανε πάνω στο μοναστήρι του "Αη-Γιώργη. Στο μαγοζι σταθήκανε, ήπιαν ένα δυο κρασιά, ρήξανε μερικές ντουφεκιές, τους απαντήσανε κι από τα σπία με ντουφεκιές, για τα καλορούζικα, κ' έπειτα δρόμο για το Μοναστήρι, με τραγούδια και με ντουφεκιές, άλλοι καβάλα σε μουλάρια, άλλοι σε ζωντόβολα κι άλλοι πεζοί. "Ο γαμπρός δηλ. ή νύφη, οι γονιοι του γαμπρού, ο κουμπάρος κ' ένα δυο στενοί φίλοι. Κ' είχαμε δρόμο και δρόμο να τραβήξουμε, μιά ώρα, μιάμιση, πάνω στο βουνό, στα θεοσκοπέινα, όσο να φτάσουνε στο Μοναστήρι.

Τα πεθερικά της νύφης μου θυμάσανε ένα δμορφο ειδύλλιο που τ'χω δηγηθεί κάπου άλλοτε, μα που αξίζει να το δηγηθώ σήμερα και σε λόγον σου. Το Μοναστήρι του "Αη-Γιώργη είναι πίσω μεριά του βουνού, μισή ώρα πάνω κάτω άφου φτάσεις στην κορφή του, και βρίσκεται, ρευστασμένο σκεδόν, ανάμεσα σε πεύκα. "Εχει και μαρμαρένια βρύση με νερό μπόλικο κι ολόδροσο, και δεν του λείπουν τα πλατάνια, οι βελανιδιές, τα ρέικια κι ό,τι άλλη δμορφιά έχει ο δάσος του χωριού μου και κάθε άλλος δάσος δώ στο νησί. Βλέπεις και τα κατόικια να βόσκουνε στα διάσελα και στις κλεισούρες του αντικρινού βουνού, βλέπεις και τη θάλασσα να πλώνεται κατά τον πουνεντογάρμπη, άκοις και τα κουνούντα τω μουλαριώνε που ανεβοκατεβαίνουν τα βουνά φορτωμένα ξύλα ή τερεκέδες με ρετιόν. Το Μοναστήρι δεν τα σκημίζουν τεμπελχανάδες καλογέροι, ούτε κουλάρδες γούμενοι· κάθεται ή "Αγάπη σ' αυτό, κάθεται από χρόνια, από σαράντα περίπου χρόνια, από τότε που «διαλύθηκε ή Μονή» και διωχτήκανε οι καλογέροι, κάθεται ή "Αγάπη στο Μοναστήρι του "Αη-Γιώργη, και τ'μορφαίνει και δημιουργεί δικό της κόσμο με λεβεντιονούς ασυαλόχρους και με κοπέλλες λιγρές.

"Αμα σκορπιστήκανε οι τεμπελχανάδες δώ και σαράντα χρόνια πήγε και κάθησε στο Μοναστήρι

με τη μοναχοκόρη του κάποιος πουχε νοικιάσει τα πεδ-κα του Μοναστηριού. Ζούσε κεί δυο τρία χρόνια μοναχός του μέσα στη θεία μοναξιά (ή θυμηθείς εδώ τον Πρόσπερο και τη Μιράντα δε θά θυμάσαι ο Σαίξπηρος κ' ένοια σου), διαν ένα πρωί τους έρχεται ένας νιος ζουγράφος να ξεσηκώσει κάτι παλιές εικόνες που βρισκόντουσαν ξεθωριασμένες από την πολυκαιρία στην εκκλησιά του Μοναστηριού. "Η δουλιά θά βαστούσε κανένα μήνα και στο μεταξύ ο ζουγράφος έφτιασε με την κόρη, την πήρε γυναίκα του κι από τότε δε φύγανε από το Μοναστήρι. "Εκεί καθήσανε, στο μέρος που πρωτοειδωθήκανε, κάμανε παιδιά, τους πέθανε μάλιστα και το κοριτσάκι τους, και τ'χοννε θάψει στο αντικρινό ρημοκλήσι, κ' ένα από τα παιδιά του το πατρεύσανε χτες βράδι και περνούσανε χαρούμενοι από το χωριό.

"Όταν πρωτανέβηκα δώ κ' είκοσι χρόνια, παιδί άκόμα, στο Μοναστήρι και μου δηγήθηκε ο ζουγράφος την ιστορία του, παρόμοια ζωή διειρεύτηκα κ' εγώ. Και τώρα που ξαναβέβηκα στο Μοναστήρι, δώ και δεκαπέντε είκοσι μέρες, κάπως κουρασμένος από τη ζωή και κάπως αδιασμένος από την κοινωνία κι από τους καθεμερινούς αγώνες, κ' είδα τη ζουγράφαινα, για πιά, νάν την περιτριγυρίζουν τάγγονακια της από το πρώτο της παιδί, και την έβολα και μου ξαναδηγήθηκε την ιστορία της, τάχα πως την είχα ξεχάσει, και μου ξεμυστρεύτηκε πως τα τριανταπέντε χρόνια άντι νάχαμνήνονε την αγάπη τους τη δυναμόσανε πλείοντερο, φορμακωνότατε ή καρδιά μου που τ'ναιρό μου το παιδιάτικο δεν μπόρεσα νάν το δώ σαρκωμένο.

— "Εδώ που άγοπηθήκαμε, εδώ και θά πεθάνουμε! μούπε ή γριά ζουγράφαινα χομογελόντας, διαν τη ρώτησα ή δε βαρέθηκε τόσα χρόνια να ζει στο βουνό, μακριά απ' τον κόσμο.

— Και τα παιδιά σας μα μέρα δε θά ζητήσουνε να κατεβούν κάτω στη χώρα;

— "Αμα πεθάνουμε οι γέροι, μπορεί να γίνει κι αυτό!

Σώπασε λίγο σά να συλλογίστηκε κάτι, κ' έπειτα είπε σιγαστενάζοντας:

— Δεν άγοπαθήκαμε δώ, όπως αγαπήθηκα γώ με το γέρο μου, για νάγοπήσουνε και το μέρος. "Η δική μας ή ζωή είναι σφιχτά συνεδεμένη με το Μοναστήρι!

Θ'.

Πευκοβούνι, 18 του Τριτητη.

Μουρλαίνουμε πρωί και δειλινό να χώνουμε στα

μονοπάτια των άμπελιώνε και του δάσου ή να παίρνω το δρόμο των κάπως πλατύ που ξέρω πως θάναταμώσω ανθρώπους που πηγαίνουν ή γυρίζουν από τη δουλιά. "Εχει γλύκα αφάνταστη για μένα το «καλημέρα» και το «καλησπέρα» που μου λέν όσοι μ' άντεμώνουνε στο δρόμο, κ' έχω δει άπειρες φορές στ' άμπέλια, στα χωράφια και στο δάσο την έξοχη εικόνα του Millet διαν ο Παπα-Παρθένιος σημαίνει τον έσπερινό. "Ότα βλέπω τους χωριάτες, μόλις άκούσουν την καμπάνα, νάφινουν τη δουλιά τους, να ξεσκουφώνονται και να σταματοποιούνται, θυμάμαι την εικόνα του Millet και βγάζω το καπέλλο μου. Καμιά φορά κάνω και το σταυρό μου, κ' οι χωριάτες που με βλέπουνε θά με φαντάζονται για θεοφοβούμενο.

Μ' άρέσει στους τέτοιους περίπατους να κουβεντιάω με τους χωριάτες και να μιθαίνω χίλια δυο πράματα της ζωής και της δουλιάς τους. Το δειλινό μάλιστα που γυρίζουν από τη δουλιά τους έχουνε περισσότερο όρεξη για κουβέντα και τότε κοιτάζω να μπλέξω κανένα και νάν τα πούμε, μπαίνοντας στο χωριό.

Προχτές το δειλινό που γέριζα από τ'άμπέλια είχα συντροφιά μου ένα ρετιόν που κατέβαινε φορτωμένος τα σινεργά του, από το βουνό.

— Τι δουλιά κάνεις; με ρωτάει.

— Νά, γράφω.

— Και τί γράφεις;

— Γράφω στις φημερίδες.

— Και τί γράφεις στις φημερίδες;

"Εδώ τ'άμπλεξα. Τι νάν του πώ; Συλλογίστηκε κάμποσο και θάρρεψα πως το βρήκα.

— Νά, γράφω δι, γίνεται στο νουνιά.

Με κοίταξε με θαυμασμό. "Επειτα χαμογέλασε σά να μην πίστεψε δι, του είπα, και για να με πιάσει άν τον κοροϊδέσω ή όχι, με ρώτησε.

— Ξέρεις λοιπόν τί γίνεται στον κόσμο;

— Το ξέρω, βέβαια.

— "Αφού το ξέρεις, τί γίνεται τούτη την ώρα στα Μέγαρα;

Κόκκαλο. Για να ξεφύγω την άπάντηση, τον ρωτάω κ' εγώ:

— Πήγες στο σκολειό;

— Πήγα.

— "Ισαμε ποιά τάξη;

— Τέλειωσα το Δημοτικό.

— Κι ο δάσκαλός σου δε σ' έμαθε τί πάει να πει φημερίδα;

— "Οχι.

— "Αμ τότε τί σ' έμαθε;

— Τα ρήματα, τον Τριτητό πόλεμο και...

— Την κακή του μέρα!

— Και την άνάποδη! πρόσθεσε ο ρετιόνας και γυρίσαμε την κουβέντα στα ρετιόνια.

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

από οι γυναίκες, νάχαπούνε, νάχαπούνται, χωρίς να καταλάβουνε πάντα πως το γλυκό το αίστημά τους ίσια ίσια όνομάζεται: αγάπη. "Ενα αίσθημα μονάχα της γέμιζε την καρδιά, τη συνέπαιρνε και την έλιωνε, μιά σκέψη μονάχα πως έχ! και τί θείο, θείο πράμα να δθ στον κόσμο, μιά ψυχή που να πονή παντοτινά για σένα, μιά ψυχή που να είσαι και συ δική της, ολόδική! Και τότες, πως συ φαίνεται; Νά, πρέπει και συ να καταπιερωθής στο θέλημα, στην έφτυχία της ψυχής εκείνης, της ψυχής που την αγαπας και που σ' αγαπά. Πρέπει λοιπόν και ή Κατινούλα να βαλθι τα δυνατά της, πρέπει να γειάνη.

Και τάχαθό το κορίτσι, όσα τραγούδια χαράς μέσα της τραγουδούσανε, στα γράμματά της: τ'ά λεγε με λόγια πολυ άπλά, γιατί δεν έμαθε την τέχνη του λόγου, και μόνο σάν τη γνώριζες έμπαινες στο νόημα, έβγαζες τη σημασία που είχε για την Κατινούλα ή κάθε λέξη. «Σας βεβαιώνω, αγαπητέ μου άφέντη, πως οι μέρες που περνώ εδώ είναι από τις πιο χαρισμένες της ζωής μου. Νουίθω πως έχω δύναμη χωρίς να το προσπαθώ διόλου διόλου και νομίζω πως θά γιατρεφτώ πιο γλήγορα παρά που το θαρρύνε οι γιατροί μου.» "Αρχισε ταχτικά να του

γράφη, αργή που δεν έγραφε, από τις έξη του Χριστού, από τη βραδεία εκείνη που την άποχαιρέτησε ο "Αντρέας και που φέγοντας, για να μη βασανίζεται ή άδολη, της έδειχνε χαρούμενο το πρόσωπό του. «"Εμοιαζε σά να είσαστε πολυ φτυχισμένος και φύγατε και φαριστήθηκα και μου έκαμε μάλιστα καλό που σας έβλεπα έτσι. "Εμένα μ' άφήσανε μονάχη ως τώρα, έννιά, κι αγάλια γάλια παρηγορήθηκα βαζοντας με το νού μου την τόση σας καλοσύνη που από χρόνια και χρόνια δεν έπαψε να μου φανερώνεται κάθε στιγμή. Θά κοιμηθώ καλά κι ότ'αν ξυπνήσω, ίσως θάχετε πιά φιλημένη την καλή φαμελιά που και γώ γλήγορα θά τη φιλήσω.» "Απροσποίητα κι άθωα, την πέμτη, έφτά, του μολογούσε και τον καημό της του μισεμού. «Λύπη μεγάλη μου έφερε ο χωρισμός, μα δεν άργησε να περάση. "Αμέσως έκαμα θαρρós, κοιμήθηκα λαμπρά ως τις έφτά παρά τέταρτο που συλλογίστηκε πως φτάνατε στο Παρίσι και ξύπνησα. Είμαι πολυ πολυ φτυχισμένη, μάλιστα σάν καθομαι μόνη μου ώρες. Ναι, το βλέπετε πως θά γειάνω. Σας αγαπώ και θά είναι ή έφτυχία μου να σας δουλέψω άκόμα καιρό, πολυ καιρό.» Τις όχτώ, παρασκεδή, του μηνούσε άπορημένη τί έπαθε την ψεινή, εκεί που δεν το

πρόσμενε. "Μου φέρνουνε τον τελέγραφό σας: είμαι ολόχαρη. Ναι, όσα μου παραγγέλνεται θά τα κάμω. Τώρα να σας πώ. Φανταστήτε τί μου συνέβηκε χτες το βράδι. Καθομαι στο τραπέζακι μου για το γέμα, τρώω με όρεξη μεγάλη, μιά γλύκα το φαγι. "Αξαφνα, τη στιγμή που βάζω στο στόμα την τελεφταία βούκκα του ψωμιού μου, να σου ή Κατινούλα μας που την πιάνουνε τα κλάματα κ' οι λυγμοί, χωρίς καν να ξέρω το λόγο. Βάσταξε μισή ώρα, μα πολυ καλό μου έκαμε. Ποτέ μου δεν έκλαψα τόσο. "Αποκοιμήθηκα στις δέκα και σας βεβαιώνω πως κοιμήθηκα περίφημα. Σηκώθηκα στις έντεκα το πρωί. Το μεσημέρι έφαγα σάν το λύκο. "Αγαπητέ μου άφέντη, μου μιλείτε τόσο καλά στα γράμματά σας για το σπίτι, που νομίζω πως είμαι και γώ μαζί σας. Σας λατρεύω κι όλους όλους σας έφκαριστώ.» Τις έννιά, το σάββατο, σά να ξεσκορπιστήκανε ολότελα τα μάθρα τα συννεφάκια και ή καρδιά στον τόπο της, το κέφι ώραιό και το παιδί μας πρόθυμο. «Σήμερις είμαι ότο γίνεται φτυχισμένη άφου διάβασα και ξαναδιάβασα το νόστιμο, τ'όμορφο σας το γράμμα. Νά, πρέπει να είστε όλοι, όλοι σας παρηγορημένοι, επειδή κ' είμαι πολυ πολυ καλά. Το λοιπά, αίτία καμιά δεν ύπάρχει να κλαίω, άφου εί-

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἀρ. 10.—Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ
φρ. χρ. 10.

20 λεπτά τὸ φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κίосκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ἐθν. Τραπεζῆς Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιόδρομου, (Ὁφθαλμιατρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Ἐξάρχεια, στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλῆ). Στὸ Βόλο βιβλιοπωλεῖο Χριστόπουλου.

Ἡ συνδρομὴ πληρώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Καλλιέργεια ληστείας — Οἱ Κινεζοῖάπωνες —
Τί πρέπει νὰ γίνει — Κάποιος Καϊριανὸς
καταγκιόζης.

ΣΚΟΤΩΘΗΚΕ καὶ ὁ ληστὴς Σαντᾶς. Καὶ τὸ περίεργον εἶναι πὺν σκοτώθηκε λίγες μέρες ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἐπικήρυξή του, δηλ. ἀπὸ τὴ μέρα πού ἡ Πολιτεία διατίμησε τὸ κ' φᾶλι του δυὸ χιλιάδες δραχμῆς. Πάνον σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ μπορεῖ νὰ πει κανεὶς, καὶ νὰ συμπεράνει. Ὅσο ἡ Πολιτεία δὲν πλέρωνε λεφτὰ, ὁ Σαντᾶς οὕτε σκοτώνονταν, οὕτε πιανόταν. Τὸ «δὲν πλέρωνε λεφτὰ» ἔρχεται ἔτσι, σὰ ρητορικὸ σῆμα, νὰ ποῦμε. Γιατί ἡ Πολιτεία πλερώνει πάντα, καὶ πλερώνει ἀκριβὰ, γιὰ νὰ ἔχει ἀξιωματικούς, ἐπαξιωματικούς καὶ στρατιώτες, γιὰ νὰ ἔχει ἀνθρώπους πού νὰ ξεπαστρέουν τοὺς διάφορους Σαντάδες καὶ τοὺς ἄλλους κατσικοιλῆφτες. χωρὶς νὰν τοὺς πλερώνει ἐκχωριστὰ γι' αὐτὴ τὴ δουλιὰ. Ἄν ἔξεραμε οἱ Ρωμιοὶ τί θὰ πει καθῆκον καὶ πὺς πρέπει νὰ ἐκπληρώνεται, τὰ πράματα θὰ γινότουσαν ὅπως τὰ λέμε. Ἐπειδὴ ὅμως ἔτυχε νὰ μὴν τίς πολυτιμώσουμε αὐτὲς τίς μικροῦ ποχρώσες κ' ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ μὴ μᾶς τίς διδάξουν, γίνονται, ὅλα στραβὰ καὶ ἀνάποδα, ὅπως γίνονται.

Πᾶν νὰ πιστέψει κανεὶς καὶ τοῦτο πὺν φαίνεται κάπως παράξενο, πὺν εἶναι ὅμως καὶ ἀληθινὸ. Πὺς δηλ. καθὼς οἱ ἐπιστήμονες καλλιεργοῦν τὰ μικρὸβία στὴ τζελανία γιὰ ἐπιστημονικὰς τοὺς δουλιὰς, καλλιεργοῦν κ' οἱ ἀποσπασματάρχες τὴ ληστεία γιὰ ἐμπορικὰς σκοποὺς, ἀφοῦ μὲν ἐπικερυχεῖ τὸ κεφάλι κάθε ληστή, ἀμέσως τὸ κεφάλι αὐτὸ θὰ πέσει. Ὅ,τι ἔγινε τώρα μὲ τὸ Σαντᾶ, ἔγινε πρωτίστως μὲ τοσοῦς

ἄλλους ληστὲς καὶ θὰ γίνει ἀργότερα μὲ περισσώτερον. Νὰ τὰ χάλα μας.

★

ΑΝΑΓΟΥΛΑ σὲ πᾶναι δὲ διαβάσεις κάθε λίγο καὶ λιγάκι στὶς ἐφημερίδες γιὰ τοὺς περίφημους Ἰάπωνες, ὅπως βαφτιστῆκανε, χωρὶς κανένα λόγο, ὁ κ. Πρωτοπαπαδάκης καὶ μερικοὶ ἄλλοι βουλευτὰδες μας. Γιατί Ἰάπωνες; Γιατί, λέει, ξεχωρίζουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους, εἶναι προοδευτικοί, φιλελεύθεροι, ἐργατικοὶ κτλ. Τὸ ἂν εἶναι ἀλήθεια ἢ ὄχι αὐτό, τὸ εἶδαμε προχθὲς ἀκόμα δταν ἔνοιζε τὸ χρυσὸ του στόμα ὁ κ. Πρωτοπαπαδάκης νὰ μιλήσει γιὰ τὸ Γλωσσικὸ ζήτημα καὶ γιὰ τὸν κ. Ψυχάρη καὶ μίλησε, ὄχι σὰν Ἰάπωνας, ἀλλὰ σὰν Κινέζος.

Γιαπωνέζικη Πρεσβεία δὲν ὑπάρχει, θαρροῦμε, στὴν Ἀθήνα, γιατί τότε θάχαμε καμιά διπλωματικὴ καὶ βαρύνουσα νῦτα.

★

ΧΡΟΝΟΣ ζυγώνει, δὲ δὲν πέρασε κιόλας, ἀπὸ τότε πὺν βρίσκονται δὲ οἱ δυὸ Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ πὺν φύγανε ἀπὸ τὸ Βουργάριο στρατὸ κ' ἤρθανε νὰ καταταχτοῦν στὸ δικὸν μας, καὶ ὅμως ἡ Κυβέρνηση σὰ νὰ δυσκολεύεται νὰν τοὺς κατατάξει καὶ βρίσκει κάθε μέρα καὶ καινούρια ἐμπόδια.

Ἀφίνοντας τὸν πατριωτισμὸν κατ' ἐμέρος, νομίζουμε πὺς μιὰ ὥρ' ἀργότερα ἔπρεπε νὰ καταταχτοῦν στὸ στρατὸ μας οἱ δυὸ ἀξιωματικοί, ἀφοῦ ὑπερατήσανε στὸ Βουργάριο στρατό, πὺναι ἀπὸ τὰ καλύτερα στρατιωτικὰ σχολεῖα τοῦ κόσμου. Ἄν ἔχει ἀντιλογία ὁ κ. Θεοτόκης, εἴμαστε πρόθυμοι νὰν τὴν ἀκούσουμε.

★

ΚΑΠΙΟΣ καταγκιόζης ἀπὸ τὸ Κάϊρο κοροϊδεύει σὲ κά-
πια Καϊριανὴν φημερίδα τὸν ὕμνον τοῦ Παλαμᾶ στὸ Γαρι-
βάλδη, λέγοντας πὺς δὲ μᾶς ἔφταιξε σὲ τίποτα ὁ Γαριβὰ-
λδης γιὰ νὰ τοῦ κάνουμε ποιήματα.

Βέβαια, τὰ τέττα ποιήματα δὲ γράφονται γιὰ τοὺς καταγκιόζης καὶ ὅ,τι καὶ ᾄ γραφεῖ ἢ εἰπωθεῖ ἀπὸ τοὺς τέ-
τιους τὸ βρίσκουμε φυσικώτατο.

ΑΝΑΜΕΣΑ ΖΩΗ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟ

A

Ἐρμος πάλι ἀπόμεινα
μέσ' στὴν ἐρημιὰ μου,
ἔρμος καὶ στὰ νιάτα μου
καὶ στὰ γηρατειὰ μου.

Ἦλιος πὺν ξεψύχησε
γιὰ πὺν τώρα βγαίνει,
πὺν ἔχασε τὴ δύναμη,
καὶ πὺν δὲ θερμαίνει.

Κρέβει με δλόπυκνο
πάντα τὸ σκοτάδι,
καὶ ἂν ἡ μέρα πρόβαλε,
γύρω μου εἶναι βράδι.

Καὶ γυρνῶ ἀσυντρόφιστος
μ' ὁδηγὸ τὸν πόνο
γιὰ νὰ ζήσω ἀδύνατο,
μὰ οὔτε κοὶ τελειῶνω.

B

Κοιτάζω ἐμπρός, σκοτεινιασμένα
παντάγνιστα τὰ μέλλοντά μου
κοιτάζω πίσω, ρημαγμένα
τὰ δ,τι ἔπλασε ἡ φαντασίά μου.

Μὰ μ' ὅλο τοῦτο προβατᾶω
καὶ τί γυρεύω δὲ γνωρίζω,
νὰ χτίσω σπιτι πολεμᾶω,
καὶ σὰν τὸ χτίσω τὸ γκρεμίζω.

Παιδὶ τῆς μπόρας, θεριμμένος
στὴ μάνητα καὶ στ' ἀγριοβόρια,
στὴ γῇ εἶμαι ἕνας φυλακισμένος
καὶ σκάνω ἀπὸ τὴ στενοχώρια.

Καὶ μοδρεχεται ἔτσι μὲν ἀγούλια
μ' ἀντρεῖ τὰ σίδερα νὰ σπᾶσω,
καὶ πείρνοντας τὸν πάνω δρόμο
γιὰ καὶ πὺν πλάστημα νὰ φτάσω.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΜΕΛ

ΟΙ ΚΡΙΤΙΚΟΙ ΜΑΣ

(Γράμμα στὸν κ. Ζαχ. Παπαντωνίου)

Ζαχαρία μου,

Διάβασα τὴν ὁμορφὴν κριτικὴν σου, τὴ χαριτωμέ-
νη, στὴν «Ἀκρόπολη» γιὰ τὴν «Ἀνθρωπο τῆς ἡ-
μέρας», τὴ διάβασα δυὸ τρεῖς φορές, τὴ ρούφηξα
καὶ σὲ λυπήθηκα κατὰ κράτος, κακόμοιρε. Τί σοῦρθε
νὰ πεις πὺς τὸ ἔργο τοῦ ἀγκνητοῦ μας φίλου Τίμου
Μωραΐτην δὲν εἶναι ἀριστουργημα; Τί σοῦρθε νάρνη-
θεῖς τὴν ὑπέροχη ἀξία του; Τί σοῦρθε τὸ κατὰ κα-
του νὰ φκνεῖς κακός, διαψεύδοντας ἔτσι τὸ μελοζα-
χαρένιο ὄνομά σου;

Ἄλλοι μὲν σου καὶ τρισαλλοῖμονο. Κακὸ δρόμο
πῆρες παιδί μου, καὶ σὲ κλαίω. Ὅσο εἶναι ἀκόμα
καιρὸς παρὰ τὸν καὶ ἀνάγκησε πρῶμην (καλὰ τὸ

μαὶ γιὰ νὰ γειάνω. Ἀλήθεια, δὲ σταναχωριῶμαι
διόλου, θὰ σὰς πῶ μάλιστα πὺς καιρὸς δὲ μὲ ἀπο-
μνήσκει γιὰ σταναχώρια. Σὰς ἀφίνω. Ὁ βγῶ λιγά-
κι περίπατο μὲ τὴ Βιχτώρια. Ἐχτές, δταν ἐρχό-
μουν ἀπὸ τὸν κ. Χουίταρη, γιὰ τὴ βιβλιογραφίαν,
εἶδα στὸ Πεδίον τῆς Μάχης τὸν ἀμαζὰ πὺν τὴν τε-
τάρτη βράδι σὰς πῆγε στὸ σταθμὸ καὶ πὺν ὅλο τὰ-
πόγεμα μὲ σεργιάνισες μαζί σας. Δὲ φαντάζεστε τὴ
χαρὰ μου σὰν τὸν εἶδα. Εἴχασα νὰ σὰς τὸ πῶ στὸ
χτεσινὸ μου γράμμα. Ὅλο ἔσας θὰ συλλογιόμηναι
στὸν περίπατό μου. — Γύρισα στὶς τρεῖς ἀπὸ τὸν πε-
ρίπατο. Ἀφέντη μου, πὺς μπορέσατε καὶ τὸ πιστέ-
ψατε πὺς τρέχω μόνη μου στοὺς δρόμους; Μὴ φο-
βάστε. Ἡ Βιχτώρια εἶναι προσεχτικὴ, ἀστηρὴ μά-
λιστα σὰν καὶ σὰς. Δὲ θέλει οὔτε νὰ βάζω τίς κάλ-
τσες μου μονάχη. Μαζὶ βγαίνουμε καὶ πηγαίνω ἡ-
συχα ἡσυχα, κάποτες μὲ παίρνει καὶ ἀκουμπῶ στὸ
μπράτσο της. Κατεβήκαμε τὸ μικρὸ τὸν κατήφορο
δίπλα στὴν Πόρτα καὶ βρεθήκαμε ἀμέσως στὸ περι-
βόλι τῆς ταρατσᾶς ἐπ' ὅπου μὲν δείχνανε τὸ λι-
μάνι καὶ πέρα τὸ στόμα τοῦ λιμανιοῦ. Ἡ θάλασσα
εἴτανε ὁμορφὴ ὁμορφὴ καὶ μαυιὰ μαυιὰ, ὁ ἥλιος χτυ-
ποῦσε μὲ τόση δύναμη πὺν ἀναγκάστηκε ἡ Βιχτώ-
ρια νὰ νοιξῇ τὴν ὀμπρέλλα της νὰ μὲ σκεπᾶσθ. Ἐλε-

γες πὺς ἦρθε πιά ὁ Ἀλωνάρης καὶ πὺς φτάσαμε
στὸ Χαμνοκρόφι. Ἀχ πόσο θὰ τὸ πεθυμούσα νὰ τὰ
βλέπατε ὅλα ὅλα, καὶ τᾶσπρα τὰ πουλιὰ πὺν πετού-
σαν ἀπάνω στὴ θάλασσα, καὶ τὰ καράβια, μὰ δὲν
ἔξερετε! καράβια εἶχε δυὸ φορές περισσώτερο ἀπ' ὅσα
εἶχε ἄλλοτες. Εἴμουνε τόσο χαρούμενη πὺν ἔφυγα
τραγουδώντας. Συχνὰ συχνὰ θὰ πηγαίνω, ἐπειδὴς
εἶναι καὶ κοντὰ. Τὴν κεριακή, δέκα. «Ναί, ἀλή-
θεια, τὴν ἀγαπῶ τὴ μικρὴ μου τὴν κάμαρ, δὲ βα-
ριόμηναι διόλου, δάκρι δὲν ἔχουσα, οὔτε στιγμαῖα
λύπη δὲν εἶδα ὕστερ' ἀπὸ τὴν πέμτη βράδι. Μὲ χα-
δέβατε ὅλοι σας μὲ τὸ παραπάνω καὶ πὺς μπορεῖτε
νὰ τὸ πιστέψετε, ὅς εἶναι κ' ἕνα δευτερόλεπτο, πὺς
βαριόμηναι; Καλὴ, βαριόμηναι δὲ δέκα φορές λιγώ-
τερο παρὰ στὸ Παρίσι, ὅπου δὲν ἔξερνε οἱ γιατροὶ
νὰ μὲ γιατρέψουν. Μονάχα τὸ βράδι προφταίνω τὴν
παινεμένη μου τὴ φημερίδα κ' ἡ δουλειὰ μου εἶναι
νὰ ξαναδιαβάξω τὰ γράμματά σας διωνῶνε, νὰ
περπατῶ, νὰ πίνω, νὰ τρώγω καὶ νὰ κοιμῶμαι. Ὅ-
μή μερα περπάτησα τριάντα μέτρα, μὰ ὁ κ. Κούρης
μὲν εἶπε πὺς μπορῶ νὰ περπατήσω καὶ τρακόσια.
Ἡ ὄψη μου, λένε, λαμπρή. Μ' ἕνα λόγο ἀκούω
μόνο κοπιμμένα καὶ ἀπὸ τοὺς γιατροὺς καὶ ἀπὸ τίς
τρεῖς μου νοσοκόμες, καὶ τὸ πιστέψετε; εἶμαι τόσο

μυόσιχη πὺν μὲ κάνει πολὺ καλὸ νὰ τὰκούω. Χά-
δια καὶ χάδια παντοῦ μεριά. Τὴν ἄλλη μέρα ἔ-
βγαине μὲ τὰμαξὶ μιὰμιση ὥρα περίπατο, μακριὰ
μακριὰ, ἔσα μὲ τὸ στόμα κάτω τοῦ λιμανιοῦ, ἀκο-
λουθώντας τὸ γιαντὶ, κ' ἔγραφε τοῦ Ἀντρέα «Τώρα
εἶμαι σὰν τὰ παιδιὰ, ὅλο περίπατο γυρίζω. Τὴν
περίπατό μου τὸ σημεῖον πρεπεῖ νὰ τὸν ξανακά-
μουμε μαζί, σὰν ἔβητε στο Μπ...». Ὁραῖος ὁραῖος
περίπατος καὶ ὁ καιρὸς μὲ γλύκα μοναχὴ. Ἀγκνη-
τὴ μου ἀφέντη, γύρισα σπιτι στὶς τέσσερις παρὰ
εἴκοσι κ' εἴμουνε γιὰ νὰλλάξω, σὰ μὲν φέρανε τὸν
τελέγραφο σας. Εἴμουνε βέβαιη πὺς θὰ μὲν τελε-
γραφοῦσατε χαίτας τῆς ψεινῆς μου θερμοκρασίας.
Φοβόμουνε μήπως καὶ δὲν εἴσαττε ὁκρητισμένους Σὰ
γύρισα, βώτησα ἔργως καὶ πειδὴ ἀκίμη δὲν εἶχε,
εἶπα μέσα μου πὺς ἔσως καλῆτερα ἔτσι ἀφοῦ δὲ
μὲν ἔλεγε τίποτα, θὰ πῇ πὺς δὲν πειραζει γλύτωσα.
Κι ὡς τόσο πάλι χαζέλα δταν τὸν ἔλαβα. Ἐπειτα
μὲν φέρανε τὰς στὶς τέσσερις μὲ χρὺο κρέας, μὲ
καρύδι καὶ μὲ μπισκοττάκια. Ὅχτὼ μέρες πὺν ὕ-
στερα, τὴν κεριακή, δεκαεφτά, τὴν ἡσυχάζε μὲ λό-
για πὺν τᾶβρισκε ἡ καρδιά της, ἡρωικὰ συνάμα καὶ
ἀπαλὰ. Ἀἰνῶ ὁ λογισμὸς μου τόσο συχνὰ μαζί σας
πὺν ξεχνῶ νὰ σὰς σημειώσω χίλιες λεφτομέρειες.

λέω ;), γύρισε πάλι στὸν ἀνθεσπαρμένο δρόμο, στὸ δρόμο πού ἀγαπάμε νὰ περπατοῦμε ὅλ' οἱ Ρωμιοί, καὶ πού λαχταράμε νὰ βλέπουμε καὶ τοὺς ἄλλους, νὰ περπατοῦνε. Γίνε δηλ. ΚΑΛΟΣ.

Ἐχει βάσανα, ἔχει φαρμάκια καὶ ὀχεντρες ὁ καινούριος σου δρόμος, Ζαχαρία μου. Θὰ σὲ πάρει ὁ κόσμος γιὰ κκκό, θὰ σὲ συκοφαντήσει, θὰ ζητήσει νὰ σέπικηρύξουν ἀλλὰ Σαντᾶ, θὰ σὲ πῶνε μοχθηρό, ἀνίκανο, γελοῖο, καὶ θὰ σοῦ φορτώσουνε στὴ ράχη σου ὅλα τὰ λαχταριστὰ καὶ μυρουδάτα ἐπίθετα πού σκορπᾶνε μ' ἀπλοχεριά οἱ εὐγενικοὶ καὶ καλοκάγαθοι Ρωμιοί. Ἀκου με πού σ' τὸ λέω καὶ κάτι ξέρω, παιδί μου. Οἱ κακοὶ ἄνθρωποι δὲν καλοπερνᾶνε στὸν τόπο μας, δὲν τοὺς σηκώνει τὸ ἀγέρι μας. Οἱ κακοὶ ἄνθρωποι σουβλίζονται δῶ. Τὴν ἴδια τύχη θ' ἔχεις καὶ λόγου σου, ἔ δὲν ἀλλάξεις δρόμο, καὶ νὰ μοῦ τὸ θυμάσαι. Ὁ φίλος μας ὁ «Νουμάς» ἄλλαξε πιά καὶ θὰ δεῖς δῶ καὶ ὁμπρὸς τὴν ἐπιτυχία του. Νὰν τονε μιμηθεῖς καὶ σὺ, νὰκολουθήσεις τὰχνάρια του καὶ μιὰ μέρα θὰ βλογᾶς τόνομά του καὶ θὰν τονε φωνάζεις Σωτήρα σου. Τί θέλεις καὶ συμπεθεριάζεις μὲ τὴν στριμένη κακόγρια, τὴν κυρ-Ἀλήθεια ; Τί σοῦ φταίει ὁ κόσμος καὶ τὸν πικραίνεις ; Τί σοῦ φταίει τελοσπάντων ὁ Ζαχαρίας καὶ τονε δολοφονεῖς ;

Ἀκουσε, Ζαχαρία μου. Ὁ ὀλογάλανος οὐρανὸς μας πρέπει νὰ μείνει πάντα ὀλογάλανος καὶ δὲν ἔχουμε δικαίωμα νὰν τονε μαυρίζουμε μὲ τὰ σύγνεφα τῆς Ἀλήθειας. Ὅποιος δὲν ἀκολουθεῖ αὐτὸ τὸ νόμο εἶναι κακὸς ἄνθρωπος, εἶναι ἀκόμα (σκύψε νὰ σοῦ τὸ πῶ μυστικά) καὶ ΠΡΟΔΟΤΗΣ.

Σὲ δακρυοφιλῶ
ΙΕΡΕΜΙΑΣ

ΧΑΜΕΝΗ ΕΛΠΙΔΑ

(Ἀπὸ τὸ καινούριον βιβλίον τοῦ Κώστα Παρορίτη
«ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ»)

Ἡ γριά βγήκε ἀπὸ τὴ μικρὴ καμαρούλα πατώντας στὰ νύχια κ' ἤρθε καὶ κάθισε σταυροπόδι δίπλα στὸ τζάκι. Ἡ φωτιά λαμποκοπούσε καὶ ὤζετο ὁ ἀέρας σφύριζε· στὰ κεραμίδια δυὸ γάτες κυνηγιόντανε νιαιρίζοντας. Ὁ γέρο Κωσταντῆς ἔσκυβε τὸ κεφάλι σταβρώνοντας τὰ χέρια στὸ στήθος του. Ἀνάμεσα τους καθότανε ὁ Γιάννης, τῆμοφο παληκᾶρι, πού τὸν εἶχανε πάρει ἀπὸ μικρὸ καὶ θὰ τὸν κάνανε καὶ γαμπρό στὴν κόρη τους, τὴν Καλομοῖρα.

— Τί κάνεις; ρώτησε σιγαλὰ ὁ γέρο Κωσταντῆς

πάντα θαρρῶ πὼς σὰς τὰ λέω. Ναι, μοῦ βάλανε προχτές ἓνα φύλλο μπαμπάκι προτοῦ βγῶ, νὰ μὴν κρυώσω, στὸ στήθος. Τὴν παρασκεβή, μ' ἀλείφανε καὶ μὲ ἰώδιο, γιατί ἐβήξα τὴ νύχτα λιγάκι, φαίνεται, ὅπως καὶ στὸ Παρίσι, μὰ λιγώτερο τώρα. Μὲ περιποιούνται, μὲ λατρεύουνε, δὲ φαντάζεστε· μοῦ φέρνουνε μπουκεττάκια, μοῦ μαγερίζουνε ὅτι μοῦ περάσει, ὅτι ζητήσω. Ἰδοὺ λοιπὸν καὶ τὸ φαγὶ μου σήμερα στὸ πρόγεμα· ἓνα καλὸ καλὸ πιάτο σούπα μὲ χόρτα, πατάτες καὶ ἀλεβριόκα, ἓνα κομμάτι κρύο κρέας, μιὰ φτερούγα τῆς ὀρνίθας ζεστή, τρεῖς χοντρές πατάτες, ζυμαρικό, ἓνα τσαμπὶ σταφίδα καὶ μιὰ μποτίλια μπύρα. Λοιπὸν ἂν ἔχετε παράπονα καὶ ἔ μὲ λυπᾶστε ἀκόμη, θὰ σὰς πῶ καὶ γώ. Μὰ μπράβο σας ! Ἀχμὰ δὲν πηγαίνω διόλου, γιατί ἔχω κουράγιο, πολὺ κουράγιο μάλιστα καὶ σὰς βεβαιώνω πὼς εἶναι τὸ κυριώτερο, τὸ ἡθικὸ μας, ἓνα ἡθικὸ πού νὰ στέκη, ἔπειτα ὁ ὕπνος κ' ἔπειτα ἡ καλὴ θροφή, καὶ πρέπει νὰ πῶ, ἀγαπητέ μου ἀφέντη, πὼς μὲ τὸ ἡθικὸ πού ἔχω καὶ μὲ τὸ ἡθικὸ πού μοῦ στέλνετε κάθε μέρα, τίποτις παραπάνω δὲ μοῦ χρειάζεται. Ὁ κ. Σεβιλὰς βρίσκει πὼς καὶ τὸ φυσικὸ μου πρόδωψε σημαντικά. » Περύγερο πού ἡ μοναξιά δὲν τῆς ἀπάρεζε καὶ τοῦ τὸ ξεδιάλιζε τὴν ἀκόλουθη τὴν κεριακή, τίς

— Ἦσυχη εἶναι τώρα, ἀποκρίθηκε ἡ γριά. Ἡ γριά ἀνασκάλεψε τὴ φωτιά· ἡ ἀγωνία εἰτανε ζουγραφιστὴ στὰ πρόσωπα ὁλωνῶν. Ὅλοι σκυμμένοι κοιτάζανε τὶς σπιθες τῶν ξύλων καὶ τὴ στάχτη τὴν ἀσημένια πού λίγη λίγη σωριαζότανε χάμω μὲ ἔπειρα διαμαντάκια στὴ μέση. Ἀξαφνὰ ἀκούστηκε ἀπὸ τὴ μέσα κάμαρα ἓνα βογγητό. Ἡ γριά σηκώθηκε σὰ νὰ τὴνὲ κούνησε μηχανή κ' ἔτρεξε βιαστικὴ μέσα. Τὰ βογγητὰ ἐπαναληφθήκανε κ' ἔπειτα πᾶσανε ἡ γριά ἤρθε καὶ ξανακάθισε στὴ θέσι τῆς ἀμύλητης.

— Δὲν πᾶει κκλά, μουρμούρισε ὁ Γιάννης. Χωρίς γιαντὸ τόσες μέρες. . .

Ὁ γέρος τονε κοίταξε μιὰ στιγμή καὶ πάλι ξανάσκυψε τὸ κεφάλι· ὁ Γιάννης σάπασε· ἔπειτα ξανάρχισε.

— Χωρίς γιαντὸ. . . κ' ἡ κάψα νὰ μὴν πέφτῃ . . . πού θὰ καταντήσῃ ἔτσι. . .

Ἀκούστηκε ἓνα τσιτσιριτό· ὁ γέρος ἀνασῆκωσε τὰ μάτια του, εἶδε τὸ καντήλι πού ζύγωνε νὰ σβήσῃ κ' εἶπε στὴ γριά.

— Τὸ καντήλι τσιτσιρίζει· δὲ σηκώνεσαι νὰ τοῦ ριζῆς λίγο λάδι;

Ἡ γριά κατέβασε τὸ καντήλι μπροστὰ ἀπὸ τὴ μαυροκαπνισμένη εἰκόνα, πέταξε τὴν κάφτρα, ἔχυσε λάδι στὸ ποτήρι κ' ἡ φλόγα ξαναζωντάνεψε.

— Χωρίς γιαντὸ. . . μουρμούρισε πάλι ὁ Γιάννης· κρῖμα στὸ κορίτσι.

Ὁ γέρος πάλι δὲν ἀποκρίθηκε.

— Δὲ λὲς τίποτα πατέρα καὶ σὺ; Ἔτσι θὰ τὴν ἀφήσουμε χωρὶς γιαντὸ; ξαναεῖπε ὁ Γιάννης.

— Τί νὰ πῶ; — μουρμούρισε ὁ γέρος — δ, τι-εἶναι; θέλημα Κυρίου νὰ γίνῃ, θὰ γίνῃ.

— Θέλημα Κυρίου, στέναξε ὁ Γιάννης καὶ ἀφοῦ σηκώθηκε ἀπὸ χάμω ἄρχισε νὰ περπατᾷ μέσα στὴν κάμαρα· ἔπειτα στάθηκε στὸ παραθύρι καὶ μέσα ἀπὸ τὸ ραγισμένο τζάμι κοίταξε τὸν κατάμαυρο οὐρανὸ· ἔπειτα ζύγωνε στὴ διπλανὴ κάμαρα καὶ ἀφουγκράστηκε προσεχτικὰ κάμποση ὥρα.

— Δὲ μούπες, Ἀλήθεια, τί θέλει ὁ παπᾶ Ἡλίας πού πᾶει κ' ἔρχεται; ρώτησε ὁ Γιάννης· ἀπὸ τὴμέρα πούπεσε χάμω ἡ Καλομοῖρα μας δὲν πέρασε μέρα πού νὰ μὴ μὰς ἐπισκεφτῇ.

Ὁ γέρο Κωσταντῆς τὸν κοίταξε στὰ μάτια.

— Ὁ παπᾶ Ἡλίας εἶναι ἅγιος ἄνθρωπος παιδί μου καὶ ἂν ἔρχεστε στὸ σπίτι μας, γιὰ καλὸ μας ἔρχεται.

— Δὲ λέω ὅχι, πατέρα· μὰ θάθελα νὰ ξέρω τί λέτε· συχνὰ σὰς βλέπω νὰ κρυφοκουθεντιάζεστε· τρέχει τίποτα;

— Τί ἄλλο θές νὰ τρέχῃ; ἡ Καλομοῖρα μας εἶναι ἄρρωστη.

— Γι' αὐτὴν τὸ λοιπὸ λέτε;

— Γιὰ ποιόν θέλεις νὰ λέμε παιδί μου; ὁ παπᾶ Ἡλίας εἶναι ἀληθινὰ ἅγιος· ἂν εἶναι νὰ γιάνῃ ἡ Καλομοῖρα μας μόνο ὁ Παπᾶ Ἡλίας μπόρει νὰ τὴνὲ

εἰκοσι τέσσερις· « Ἡ κεριακή ἐδῶ εἶναι μέρα σὰν πὺ λυπητερὴ παρὰ πού εἶναι. ἄλλου· ὅλες οἱ νοσοκόμες τραδιοῦνται, πᾶνε στὶς προσεφκές, στοὺς ψαλμούς καὶ στὰλληλουῖα· βῆμα στὶς σκάλες δὲν ἀκούγεται, κρότος δὲν ἀκούγεται στὴν Κλινικὴ κανίνας. Τί νὰ σὰς πῶ ; Ἐμένα πολὺ μοῦ ἀρέσει τέτοια ἡσυχία καὶ τέτοια μοναξιά. Εἶμαι σὰν τὴν Κυρία. Μοῦ ἀρίσει ὁ κόσμος, μὰ μοῦ ἀρέσει πολὺ καὶ νὰ εἶμαι μόνη μου συχνά. Τὰγγελοῦδι μου μονάχα δὲ μὲ ταραξεί· ἀφτό, καὶ νὰ εἶναι στὴν κάμαρα, δὲν πειράζει· σὰ νὰ εἶμουνε μόνη. Ἀχ ! τί λαμπρὰ πού κοιμάται κανεῖς, ἀκόμη καὶ σὰν ἀνοίγει τὴ φωνή τῆς, νὰ τραγουδήσῃ, τὸ Μοιριτούλι μου, ἢ σὰν ἔρχεται νὰ μοῦ δώσῃ δυνχωτικό, νὰ μοῦ δώσῃ, πού λέει, κείνα τὰ φιλάκια τῆς. Πηγαίνω πολὺ, πολὺ καλά. »

Μὲ τὴν ἀγάπη τῆς μοναξιάς ἡ Κατινούλα ἐνοῦσε τὴν Ὀλία, τὴν Κυρία, πού ἄλλοτες, σὰ δούλες ὁ Ἀντρέας στὸ ἐργαστήρι του, καθότανε κ' ἐπλέκε τοὺς λογιμούς τῆς, τοὺς ἀφιέρωνε στὸ λατρεμένο σὰν τρυφερὸ παντοτινὸ στεφάνι, καὶ ρωτοῦσε ἂν τάχα καὶ ἀφτός, στὴ δουλειά του ἀπάνω, στεφάνωνε μὲ τὸ λογισμό τῆς καθε τοῦ λογισμό. Ἀνατρίχιασε ὁ Ἀντρέας ὅταν τὸ εἶδε στὸ γράμμα τῆς Κατινούλας καὶ θυμήθηκε, μὰ στὰ γράμματά τῆς

γιάνῃ. Ἀπὸ γιαντροὺς δὲν εἶναι προκοπή· ὁ Θεὸς ἄμα θέλει. . . καὶ τὴ μακαρίτισσα τὴν ἀδερφή μου οἱ γιαντροὶ τὴνὲ φάγανε. . . Μὰ ἀνάθεμα στὴ φτώχεια παιδί μου!

Ὁ Γιάννης σκίφτηκε λίγο.

— Ἄν εἶναι γιὰ τὴν Καλομοῖρα πατέρα νὰ σκί-σω τὴ γις νὰ βρῶ τὰ λεφτὰ πού χρειάζονται· μὰ πὲς μου τί τρέχει; ἔχει τίποτις γιαντρικά ὁ παπᾶ Ἡλίας πού κουστίζουμε;

Τὴ στιγμὴ κείνη οἱ γάτες πού μαλλώνανε στὰ κεραμίδια οὐρλιάζανε ἄγρια. Κομματάκια ἀσβέστη πέσανε ἀπὸ τὸ νταβάνι στὸ κεφάλι τοῦ γέρου Ὁ ἀέρας πού κατέβαινε ἀπὸ τὴν καμινάδα σκόρπιζε τὴν καπνὸ μέσα στὴν κάμαρα. Τὰ μάτια ὁλωνῶν εἴτανε δακρυσμένα. Ἡ γριά κουνούσε τὸ κεφάλι τῆς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ σὰν ἀπελπισμένη.

— Ἐχει παιδί μου. Γιαντρικά πού εἶναι ἓνα κ' ἓνα. Ἐχει ἄγια λείψανα, τίμιον ξύλον ἀπὸ τὸν Ἅγιον Τάφο καὶ σταυρολούλουδα ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ Χριστοῦ. Μὰ χρειάζονται παράδες γιὰ ὅλα αὐτὰ καὶ πού νὰ βρεθοῦνε.

Ὁ γέρος ἀναστέναξε.

— Γιὰ διακόσιες δραχμὲς χάνω τὸ παιδί μου, μουρμούρισε καὶ τὰ μάτια του βουρκώσανε.

Ὁ Γιάννης σιωποῦσε.

— Δὲν εἶναι καλύτερα, πατέρα, νὰ τις δώσουμε στοὺς γιαντροὺς αὐτὲς τίς δραχμὲς, ἂν εἶδινε ὁ Θεὸς καὶ τίς οἰκονομούσαμε;

Ὁ γέρος τονε κοίταξε μὲ ἐκπληξή.

— Κουήσου ἀπὸ τὴ θέση σου, παιδί μου! Κάνε τὸ σταυρό σου! Αὐτὸ πού λὲς εἶναι βλαστῆμα! Τί ἔχουνε νὰ κάμουνε οἱ ἄνθρωποι μπροστὰ στὰ ἅγια λείψανα.

Καὶ λέγοντας αὐτὰ ὁ γέρο Κωσταντῆς σταυροκοπήθηκε μὲ εὐλάβεια.

Ἡ γριά ἔρριξε λίγα κλήματα στὴ φωτιά. Ἐκανε κρύο μέσα στὴν κάμαρα. Ἐνα τζάμι εἴτανε σπασμένο καὶ ὁ ἀέρας ἔμπαινε σφυριχτὰ· ἡ γριά σηκώθηκε, πῆρε ἓνα ρούχο καὶ στούπωσε μὲ αὐτὸ τὴν τύπα γιὰ νὰ μὴν μπαῖνῃ τὸ κρύο. Ὁ Γιάννης σηκώθηκε ἀπὸ χάμω.

— Πᾶς νὰ κοιμηθῇς; ρώτησε ὁ γέρος.

Ὁ Γιάννης δὲν ἀποκρίθηκε· πῆγε στὴν κάμαρα πού κοιμότανε, ἔλειψε κάμποση ὥρα κ' ἔπειτα ξαναγύρισε κρατώντας ἓνα μάτσο χαρτιά στὰ χέρια του. Τάρριξε στὴν ποδιά τοῦ γέρο Κωσταντῆ λέγοντας.

— Πάρε τα αὐτὰ πατέρα· εἶναι διακόσιες δραχμὲς. Τὶς εἶχα γιὰ τὰ ἐξόδα τοῦ γάμου μας. Δόσε τίς τοῦ παπᾶ Ἡλίας· φτάνει νὰ μὰς κάνῃ καλὰ τὴν Καλομοῖρα μας.

Ὁ γέρος τονε κοίταξε μὲ μάτια γεμάτα βωμοσύνη. Ἡ γριά σκούνησε ἓνα δάκρυ ἀπὸ τὰ μάτια τῆς.

— Ἐχε τὴν εὐχή μας παιδάκι μου, εἶπε ὁ γέρος.

Ὁ Γιάννης ἔστρωσε μιὰν ἀντρομίδα καὶ ξαπλώ-

τὸ μάτι του ἀνῆλθα τοῦ γύρεψε τί τοῦ εἶλεγε καὶ τοῦ ἴδιου. Ἡ μεγάλη τῆς ἡ ἀφέλεια ἔβρισκε πάντα κάτι θεόγλυκο νὰ τοῦ πῇ· ἀρπάξε ὁ Ἀντρέας τὰ λόγια τὰ χρυσά, καὶ ὅτι διαβάζε ἀνάλογο, τὸ μελετοῦσε ὅλη μέρα ἡ καρδιά του, τὸ ψιθυρίζανε τὰ χεῖλιά του.

«Χαιρετῶ τὴ μονάκριβή μου φαρμακία, τὸ μονάκριβο τὸ σπίτι, καὶ χάρις χάρις ἐσᾶς, ἀφέντη, πού δὲν πάθω μιὰ στιγμή νὰ σὰς συλλογιόμηναι, πού εἶστε γιὰ μένα τόσο καὶ τόσο καλός.» Ἡ στὴν ἀρχὴ καθε γραμματιοῦ τῆς ἡ στὸ τέλος ἡ στὴ μέση, ὡς καὶ ἀπὸ τὰ παραμικρὰ σκάλιζε ὁ Ἀντρέας θροφή καὶ ἀνάσα γιὰ τὸ αἶσθημά του, τῆγνωστό του, τὰμολόγητο στὸν ἑαφτό του· «Κκλὸ μοῦ κάνετε ὅσο γίνεται, μὲ γιαντρέβετε μὲ τὰ γράμματά σας ἐκεῖνα. — Θαμάζω τὴν πομονή σας, τὸ κουράγιο σας, πού σταθήκατε καὶ ἀντιγράψατε καὶ σημειώσατε ὅλες μου τίς θερμικρασίες, ταχτικά ταχτικά, μὲ τὰ ἱστορικά τῆς καθεμιάς, γιὰ τοὺς γιαντροὺς μου ἔδω. Σὰς ἔχω μέσα στὴν καρδιά μου· ἡ ἀφωσιωμένη σας πού ὅλους σὰς ἀγαπᾶ. — Λοιπὸν εἶναι ἀλήθεια πού ὁ Κύριος, τὴν πρώτη τοῦ Γεννάριου, τὸ βράδι, θάναι στὸ Μπ. . . μαζὶ μου ; Ἀλήθεια ; Δὲν μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω, μὰ φοβοῦμαι τὸν κόπο, τὴν ἀνησυχία, καὶ ὅμως εἶμαι

Θηκε μπροστά στο τζάκι· οί γέροι πιάσανε στις δυό γωνιές. 'Ο Γιάννης δὲν έκλεισε μάτι ὅλη τὴ νύχτα. 'Η στενοχώρια του τὸν ἐπνίγε. Κάτι φριχτές ἀφιδολίες τοῦ πιπιλίζανε ἀλύπητα τὸ μυαλό.

*

'Η γριά μπήκε ἀκροπατητὰ στὴν κάμαρα τῆς ἄρρωστης. 'Η Καλομοίρα κοιμόταν· ἡ γριά στάθηκε πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τῆς κάμποσο, εἶδε πὼς τὴν κατάντησε ἡ ἄρρωστικα γιὰ τόσο λίγες μέρες, θυμῆθηκε πὼς εἶτανε πρὶν τῆς ἄρρωστειας, κούνησε τὸ κεφάλι τῆς θλιβερά κι ἀκουμπώντας τὸ χέρι στὸ μέτωπο τῆς κόρης τῆς ψιθύρισε φοβισμένα.

— Καλομοίρα!

'Η ἄρρωστη ἀνοίξε τὰ μάτια βγάζοντας ἀλαφρὸ ἀναστεναγμό.

'Η γριά ἐσκυφεῖ ἀπάνω τῆς.

— Πὼς εἶσαι παιδί μου;

'Η ἄρρωστη σούφρωσε τὰ χεῖλιά της μὲ πίκρα.

— Δὲν εἶμαι καλὰ μάννα. Θὰ πεθάνω!

'Η μάννα τῆς ἀνατρίχιασε.

— Χριστὸς καὶ Παναγία παιδάκι μου· τί ιδέες εἶναι αὐτές!

— Θὰ πεθάνω μάννα, ξανχεῖπε, κουνώντας ἀπελπισμένα τὸ κεφάλι τῆς.

— Δὲ θὰ πεθάνης, ὅχι δὲ θὰ πεθάνης, τόνισε ἡ γριά. Θὰ πάμε στὸ μοναστήρι, ὁ παπᾶ 'Ηλίας ἔχει τᾶγια λειψάνα καὶ μὲ τὴ χάρη τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας θὰ δῇς τὴν υἱεία σου.

'Η Καλομοίρα στήλωσε τὰ μάτια της στὸ πρόσωπο τῆς γριᾶς σὰ νᾶθελε νὰ ἰδῇ ἂν εἶτανε ἀληθινὰ τὰ λόγια τῆς ἡ τᾶλεγε ἔτσι γιὰ παρηγορία.

— 'Αλήθεια τὸ λὲς μάννα; ψιθύρισε μὲ τὰ μαρμαμένα χεῖλιά της.

— 'Αλήθεια παιδί μου· τώρα μάλιστα πρέπει νὰ ξεκινήσουμε πρὶ νὰ φωτίση.

Τὸ πρόσωπο τῆς ἄρρωστης ἐλαμψε ἀπὸ μιὰ ἐσωτερικὰ ἐφαρισμένη, σὰν ἀπὸ κάποιο μυστικὸ φῶς.

'Ο Γιάννης στὴν αὐλὴ εἶχε σελώσει τὸ μουλάρι, ὁ γέρο Κωνσταντῆς γέμισε κάμποσα ταγάρια μὲ πράματα καὶ τὰ κρέμασε ἀπὸ πίσω. Τὸ μουλάρι χτυποῦσε τὴ γῆ· κι ὁ ἦχος τοῦ κουδουνιῦ τοῦ ἀντηχοῦσε κάπως πένθιμα τὴ μυστικὰ ἐκείνη ὥρα.

Οἱ κότες ποὺ εἶτανε κουρνιασμένες στὴ λεμονιά ἀνταρσιαστῆκανε καὶ κακαρίσανε γιὰ μιὰ στιγμὴ, φοβισμένες. Στὸν οὐρανὸ τρεμοσβήνανε τὰ στέρια. Σὲ λίγο ἡ πένθιμη συνοδεία ξεκίνησε. Μπροστὰ πῆγαινε ὁ Γιάννης κρατώντας τὸ καπίστρι· καὶ πίσω ἐρχόντανε οἱ δυὸ γέροι σκεπτικὸι καὶ σοδαροί. 'Η Καλομοίρα κουκουλωμένη ὡς τὴν κορφή μὲ μιὰν ἀντρομίδα, μὲ δυσκολία κρατειότανε ἀπάνω στὸ μουλάρι. Εἶδανε καὶ πάθανε ὅσο νὰ τὴν ἀνεβάσουνε στὸ μουλάρι, καὶ τώρα συγνὰ σταματοῦσανε γιὰ νὰ τὴν ἐμπίρουνε ξυδι σὰν τῆς ἐρχόντανε οἱ λιγθυμίες. 'Η νύχτα εἶτανε σκοτεινὴ· μπροστὰ ὁ Γιάννης μὲ τὸ φανάρι εἶδεινε τὸ δρόμο καὶ συγνὰ πυκνὰ γύριζε τὸ κε-

φάλι του πρὸς τὴν Καλομοίρα ποὺ ἔγερνε δῶ καὶ κεῖ τὸ κορμί της σὰν τὸ καλάμι. Τὸ κουδούνι χτύπαγε πάντα μονότονα. 'Η ψυχρὰ φαρμακερὴ, τὸ κρῦο τρυπητό. Μαῦρα σύννεφα σκεπάζανε τὸν οὐρανὸ. Χοντρές στάλεις νερό ραντίζανε τὸ χῶμα κάθε στιγμὴ. 'Η βροχὴ δὲ θάτανε μακριά. Μπομπουνίζε καὶ στὴν ἀκρὴ τοῦ οὐρανοῦ κάθε τόσο ζυγραφίζοντανε μαλαματένεις γραμμὲς σὰ φεῖδια χρυσᾶ. 'Ο Γιάννης σήκωνε τὸ κεφάλι πρὸς τὸν οὐρανὸ σὰ νὰ ζητοῦσε ἔλεος. Οἱ γέροι δὲ λέγανε τίποτες· ὁ φόβος τοὺς ἐπνίγε τὴ λαλιά, τοὺς ἀγῶνε τὴν ἀνάσσα στὸ στόμα. 'Ο δρόμος φαίνότανε ἀτέλειωτος. Τώρα εἶχανε ἀρχίσει ν'ἀνεβαίνουνε τὸ βουνό· μιὰς ὥρας δρόμος ἀκόμα· ἡ κερυφὴ τοῦ βουνοῦ δὲ φαίνότανε ἀπὸ τὴν καταχνιά· μόνο ἡ καμπάνα τοῦ μοναστηριοῦ ἀκουγότανε, σμῆγοντας μὲ τὴ βροντὴ, καὶ σκόρπιζε ἡχους μυστηριώδικους. 'Ας εἶτανε νὰ φτάνανε πρὶ νᾶπιανε ἡ βροχὴ! Θεοῦλη μου, κάνε τὸ θάμα σου! Οἱ σταλαγματιές τώρα πληθαίνουνε καὶ ραίνουνε τὰ πρόσωπά τους. Οἱ γέροι ταχαίνουνε τὸ βῆμα. Τὸ μουλάρι τρέχει. Τὸ φανάρι σκorpίζει κόκκινο, ματωμένο φῶς. 'Η μπόρα ξέσπασε. Τὸ σκοτάδι σκίζεται ἀπὸ τίς ἀστραπές. Νερὸ ἀλύπητο. Ποτάμια θολὰ κυλᾶνε βουίζοντας. Τὸ μουλάρι χλιμιντρίζει. Κολυμποῦνε στὸ νερό.

— Θὰ μᾶς πάθῃ τὸ κορίτσι, ψιθυρίζει ἡ γριά καὶ ὁ φόβος τῆς παγώνει τὴ μιλιὰ.

— Θὰ μᾶς λυπηθῇ ὁ Θεός, ἀποκρίνεται ὁ γέρος καὶ ταχαίνει ἀκόμα τὸ βῆμα του.

'Αρχίζει νὰ χαράζῃ. Φτάνουνε στὸ μοναστήρι. 'Ο ὄρθρος, ὅτι εἶχε τελειώσει· ἡ καμπάνα σήμαινε τὸ τέλος τῆς λειτουργίας· οἱ καλογέροι βγαίνουνε ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ. 'Ο παπᾶ 'Ηλίας ἐρχεται τελευταίος. Βλέπει τοὺς ξένους καὶ τοὺς ζυγώνει.

— 'Η χάρη τοῦ Θεοῦ μαζί σας, τοὺς λέει.

Κεῖνοι τοῦ φιλοῦνε τὸ χέρι. Εἶναι ὅλοι μούσκεμ· νοιθῶννε νερό ἕως τὰ κόκκαλά τους. Κατεβάζουνε τὴν Καλομοίρα ἀπὸ τὸ μουλάρι· ἕνα καλογερο-παιδί τοὺς ὁδηγεῖ στὸ καλὶ ποῦ θὰ κατοικήσουνε.

*

Στιγμὴ δὲ λείπει ὁ Γιάννης ἀπὸ τὸ κεφάλι τῆς ἄρρωστης. 'Οταν ὅλοι οἱ ἄλλοι κουρασμένοι τραβι-οῦνται νὰ ἡσυχάσουνε, μόνο ὁ Γιάννης νοιώθει τὴ δύναμη νὰ μείνῃ ὡς τὰ ξημερώματα κοντὰ στὸ πρό-σπεφάλι τῆς ἄρρωστης. Λὲς κ' εἶναι φυτεμένος μέσα στὸ καλὶ, λὲς καὶ φοβάται μὴ φεύγοντας αὐτός, βρῇ ὁ Χάρος καιρὸ καὶ τοῦ ἀρπάξῃ τὴν ἀγαπημένη του. Εἶναι κεῖ φύλακας· ὅλα παλαίψη μὲ τὸ Χάρο σὰν τὸν ἰδῇ νὰ ζυγώνει, καὶ — τότε γιὰ σίγουρο — τὴν δύναμη τοῦ δίνει ἡ ἀγάπη, ποὺ θὰ νικήσῃ τὸ Χάρο.

'Η Καλομοίρα ἔρτυσε αἷμα. Ποτάμι κόκκινο κύλισε ἀπὸ μέσα της. 'Η βροχὴ, τὸ κρῦο κείνης τῆς νύχτας, τὴν ἀποκάμνε. Πού καὶ ποῦ ἀνοίγει τὰ μάτια της. Πού εἶναι τὰ μάγουλά της; πού εἶναι τὸ χῶμα της, ποῦ οἱ ἀφράτες σάρκες μὲ τὴ μαρμαμε-

νια ἀσπράδα; 'Ο παπᾶ 'Ηλίας ἀκουμπᾷ ἀπάνω τῆς τᾶγια λειψάνα, ἀνοίγει ἕνα ἀρχαῖο βιβλίο, γεμάτο σταλαγματιές κερί, καὶ μένει ὥρες ὀλάκαιρες ὀρθὸς, διαβάζοντας μουρμουριστὰ. 'Απὸ τὸ χωματένιο λιθανιστήρι ἀνεβαίνει σιγὰ σιγὰ ἕνα ἀσπρογάλαζο σύννεφο. 'Ολο τὸ καλὶ μυρίζει λιθάνει· στὸ τραπέζι, μέσα στὸ σκαμπάνι, καίει μιὰν ἄσπρη λαμπάδα· λυώνει, λυώνει ἀδιάκοπα τὸ κερί, κ' οἱ καυτέρες σταλαγματιές κυλοῦνε σὰ δάκρυα. 'Ο Γιάννης βλέπει μὲ φρίκη τίς στάλες ἐκείνες νὰ κυλοῦνε· τὸ κερί γέρνει ἀναλιγωμένο. ὁ Γιάννης καρφώνει τὰ μάτια του στὸ πρόσωπο τοῦ παπᾶ σὰ νὰ τοῦ λέει «'Ελεος, λυπήσου με παπᾶ». Σὰν τὸν πνίγει ἡ στενοχώρια, ξεσπάει σὲ μιὰ φριχτὴ ἐρώτησιν.

— Πές μου παπᾶ, θὰ γίνῃ καλὰ ἡ Καλομοίρα; Κεῖνος ἀποκρίνεται ἀτάραχα μὲ μιὰ θεῖα γαλήνη γεμίζοντας τὰ λόγια του.

— Πίστη, Πίστη παιδί μου νᾶχης, κι ὁ Θεὸς εἶναι πολυέσπλαχος.

'Αχ αὐτὴ ἡ Πίστη! 'Ο Γιάννης ἀνοίγει τὸ στόμα του κι ἀναπνέει βαθεῖα σὰ νὰ θίλῃ ἔτσι νὰ γεμίσῃ τὰ πλεμόνια του ἀπὸ Πίστη. Αὐτὴ ἡ μυσουδιά τοῦ λιθανιστοῦ ὅλο Πίστη χύνει στὴν ψυχὴ του. Μὰ γιὰτί δὲ γίνεται καλὰ ἡ ἄρρωστη; Γιὰτί δὲ φαίνεται τοῦλάχιστο νὰ καλιτερέψῃ.

Οἱ γέροι κάθονται ἀμίλητοι στὰ πόδια τῆς ἄρρωστης. Περιμένουνε ὥρα μὲ τὴν ὥρα τὸ θάμα ποὺ τοὺς ἔταξε ὁ παπᾶς. Δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἄλλοιῶς. Τὸ εἶπε ὁ παπᾶς. 'Αξάφνα ἡ Καλομοίρα θὰ σηκωθῇ ὀρθία καὶ θὰ πῆσῃ στὴν ἀγκαλιὰ τους. 'Αν ἀργῇ νᾶρθῃ ἡ ὥρα αὐτὴ, εἶναι ποῦ ὁ Θεὸς θέλει νὰ δοκιμάσῃ τὴν πίστη τους. Τὸ εἶπε ὁ παπᾶς.

'Ο Γιάννης μένει σκεπτικὸς ὥρες. Κᾶποτε ξεχνιέται στὴ συλλογὴ καὶ ἀπὸ τὰ χεῖλιά του τὰ σφραγισμένα ἀπὸ τὸ πόνον ἄθλα καὶ ἀσυνείδητα κάμποσες λέξεις. Κουθεντιάζει μὲ τὴν ψυχὴ του. «Χωρὶς γιὰτρό, χωρὶς γιὰτρό» ψιθυρίζει κάποτε.

'Ο γέρος ποὺ τὸν ἀκούει.

— Μὴ βλαστημᾶς, ψιθυρίζει.

— Δὲ βλαστημᾶω πατέρα, μὰ δὲ βλέπω καμιά καλιτερέψη, λέει ὁ Γιάννης σκεπτικὸς πάντα.

— Μὴ βλαστημᾶς σοῦ ξαναλέω. 'Εμένα ὁ παπᾶς μοῦ εἶπε πὼς πρέπει νᾶχουμε πίστη. Χωρὶς πίστη δὲ γίνεται τίποτα.

Σωπαίνει ὁ Γιάννης καὶ ζαρώνει τὸ μέτωπό του.

— 'Αν πάθῃ τίποτα ὁ Καλομοίρα πατέρα, νὰ τὸ ξέρης...

— Τί; ρωτᾷ ὁ γέρος.

'Ο Γιάννης δὲ δίνει ἀπάντησιν μὰ κάνει τὸ σταυρὸ του ψιθυρίζοντας.

— Σχώρα με, Θεέ μου!

'Ο παπᾶς ἐρχεται νὰ ξαναρχίσῃ τὸ διάβασμα· ἀκουμπᾷ ἀπάνω στὴν ἄρρωστη τᾶγια λειψάνα, φορᾷ τὸ περαχῆλι καὶ ἀρχινᾷ τὸ διάβασμα. Μέρη· τώρα ἐπαναλαμβάνεται αὐτὴ ἡ δουλειὰ. 'Ο Γιάννης

πολύ, πολύ φτυχισμένη. Τίς δεκατρεῖς, τετάρτη, ἔλλαξε κάμαρα καὶ τῆς ξαναδώσανε τὸ νοῦμερο ἔξη ὅπου εἶχε, δὲν εἶτανε ἰσχυρὴ ἀδεια, κ' ἔτσι τὴν ἀποχαίρει τῆς ὁ 'Αντρέας σὲ κάμαρα ξένη· ἐκεῖ ἔμνησε ὥρες μαζί της. «Κόντεψα νὰ κλάψω τὴν πρώτη μέρα· μοῦ φαίνότανε πὼς ἀπάνω σὰς ἔβλεπα καλὴτέρα καὶ πὼς ἔξαφνα σὰς ἄφινα κ' ἔφεβγα· μὰ τώρα ποῦ θὰ σὰς δῶ, προτιμῶ τὴν παλιά τὴν κάμαρα, ὅπου καὶ πέρσι ἔγινα καλὰ. — 'Ολους σὰς φιλῶ μὲ τὴν καρδιά μου, καὶ σὰς, ἀγαπητέ μου ἀφέντη, ἀπὸ τὸ πρῶτ' ὡς τὸ βράδι σὰς συλλογιόμυ, γιὰτί κανένας δὲ σὰς ἐμοιάζε ποτεῖ καὶ δὲν πιστέψω νὰ τὸ κατορθώσῃ ποτεῖ τοῦ κανένας. Τὸ ξέρω πὼς δὲ σὰς ἀρέσει νὰ γράφουνε ῥολοῖ, κι ὡστόσο νὰ ποῦ τὸ κάνω, ἔχω ἄδικο.» 'Αμα πηγάζινε τὰ πράματα καλὰ, ὅταν τᾶβγαζε πέρα ὁ βραδιογράφος, βνωμονοῦσε τὸν 'Αντρέα ἢ Κατινούλα. «Δὲ θὰ φτάσουνε ὅσα κι ἂν πῶ γιὰ νὰ σὰς ἐφαριστήσῃ ποῦ μὲ γλυτώσατε καὶ τρίτη φορά. 'Εσὰς καὶ πάντα μου ἔσας συλλογιόμυ.» Σὰν πονοῦσε κάποτε, τοῦ ἔλεγε· «Κάθουμαι καὶ μωρολογῶ μαζί σας· φανταστῆτε πὼς δὲ νοιώθω πὰ κανέναν πόνον, ἀφότου σὰς γράφω. Εἶμαι καλῆτερα. 'Η καρδιά μου λόγια δὲν ἔχει γιὰ τὸ κουράγιο ποῦ μοῦ στέλνετε κάθε μέρα. Δεχτήτε, ἀφέν-

τη μου, ὅση ἀφοσίωση, ὅση ἀγάπη χωρεῖ στὴν ψυχὴ μου καὶ σ' ὅλο μου τὸ εἶναι.» Τὸν καταμάγεψε ἡ στερεὴ φρασούλα, τὸν καημένο. Μιὰ μέρα πᾶλε τοῦ ἔβαλε μέσα στὸν πλίκου πεντέξη φύλλα ποῦ τᾶκοψε ἀπὸ ἕνα τριαντάφυλλο χαρισμένο της. Γιὰ τὴ Μοιρίτα. Σὰ νὰ κατὰλαβε ὅμως ὁ 'Αντρέας πὼς εἶτανε γιὰ τὸν ἴδιο. 'Ισως νὰ μὴν γολμούσε ἡ Κατινούλα ζαιτίας τῆς 'Ολίας, νὰ τοῦ δώτῃ κατεργεῖας λουλούδια.

Τόσα ἤξερε ὁ 'Αντρέας, ὅσα δηλαδὴ τοῦ φανερώνανε τὰ γράμματα της καὶ ἀπ' ἀφᾶ μόνάχα μποροῦσε νὰ μορφώσῃ γνώμη γιὰ τὸ τί γινότανε στὴ πόμεσα τῆς Κατινούλας. Νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, δὲν ἔφαχνε καὶ πολύ, δὲν τὸν ἔφερε κίβλας, ἀπὸ εἶδαμ πὼς δὲν ξεκαθάριζε τὸ αἰσθημά του, πὼς τὴν ἀγάπη του τὴν ἀγνοοῦσε. Καὶ τόντις πὼς νὰ τὴν ξεδιακρίνῃ στὰ σωθικά του ἀπὸ τὴν ἀκατάπαφτη φροντίδα του γιὰ τὴν υἱεία τοῦ παιδιοῦ του; Μὰ τᾶδλα καὶ ζαχαρένια λόγια τῆς Κατινούλας τοῦ δροσίζανε τὰ σπλάχνα καὶ ἄλλη χαρὰ δὲ γινώρισε στὸ βασανισμένο του ἐκεῖνο τὸ μῆνα. Τὴν πρώτη φορά, παρασκευῆ, ὀχτῶ τοῦ Χριστοῦ, ποῦ τοῦ φέρανε γράμμα της, τὸ πῆρε, κάθησε στὸν κόκκινο καναπέ τοῦ ἐργαστηριοῦ του, τὸ βάσταξε στὰ δάχτυλά του,

δίχως νὰ τᾶνοίξῃ, κοίταξε τὸν πλίκου καὶ σβήσθηκε στὰ κλάματα. Τὸ γράμμά της! 'Η βούλλα τῆς πόσας! Οἱ στάμπες! ὅλα πῆ λοιπὸν πὼς δὲν εἶναι πὰς σπῖτι! ὅλα πῆ πὼς ἔφυγε, μακριὰ μακριὰ, πὼς πᾶνε πέρα γιὰ πέρα οἱ μέρες οἱ ἀγαθές, ὁ μακαρισμένος ὁ χειμῶνας, ὅπου τὴν νοιάζονταν ἀπὸ τὸ πρῶτ' στὸ βράδι, ὅπου τῆς μιλοῦσε ὅπου ἔκουγε τὴ φωνὴ της, ὅπου τὴν εἶχε! Καίρις χρειάστηκε ὥσπου νὰ συνηθίσῃ τὴν ὄψιν τοῦ πλίκου. Λίγο λίγο, ἔλλαξε σύττημα, κατέδινε στὶς ἐντεκα ὡς τὴν ξωπορτα, νὰ δῇ ἂν ἔφτασε, ἂν ἐξῆζε τὸν πλίκου στὸ κουτάκι ὁ γραμματάς, καὶ ὅταν ἔβρισκε τὸν πλίκου, ἀγάγια γά-λια κ' ἴσα ἴσα, μὲ τὴ σουγιά του, ἀργοβαδίζοντας στὴν ἀλλεία, ἔκοψε τὸ πλίκουμα, γύριζε τὸ ἔργαστήρι του, διάβαζε τὸ γράμμα λέξη γιὰ λέξη, ἀνέβαινε στῆς 'Αννας, τῆς τᾶδινε κ' εἶπειτα διάλεγε γιὰ τὴ Μοιρίτα ὅτι μποροῦσε νὰ καταλάβῃ καὶ τῆς συνόψιζε τᾶλλα, ὅσα εἶτανε τῆς γιαντρίκῃς. 'Η Μοιρίτα πρόσμενε ἀνυπόμονα πάντα τὸ ταχυδρομεῖο. Περίεργο κοριτσάκι! 'Οταν ἔπιανε ὁ 'Αντρέας τίς διμιλίες μὲ τὴν 'Αννα, καὶ ἀπὸ ἀκολουθοῦσε ταχτικὰ ὑστερὶς ἀπὸ κάθε γράμμα, γιὰτί ἀρχίζανε ἀμέσως γιὰτροσυβούλιο ἀναμεταξύ τους, ἡ Μοιρίτα δὲν ἔφινε κ' ἔλεγε τὸ λόγο της ποῦ μὲ τὴ σωστάδα του

κοιτάζει τὸν παπᾶ μὲ περιέργεια· τὸν μετράει ἀπὸ τὴν κορφή ὡς τὰ νύχια, τοῦ ξετάζει ἕνα ἕνα μέλος χωριστά. Ποιὸς εἶναι αὐτὸς πού θά κάνει καλὰ τὴν ἄρρωστη; Τὸ πρόσωπό του δὲν τοῦ εἶναι διόλου συμπαθητικό· τὰ μάτια του, ἀχ αὐτὰ τὰ μάτια του, πὼς παίζουνε πονηρά, πὼς λάμπουνε ἀπὸ κάποιο ἀλλόκοτο ρῶς. Κ' ἡ φωνή του τραχεῖα, κρύα βγαίνει ἀπὸ μέσα του, σὰν ἀπὸ τάφο. Μυρίζει θανατίλας αὐτὸς ὁ ἄθρωπος. Μὴν εἶναι ὁ Χάρος; Ἔτσι τοῦρξε-ται... Κοκκαλιάρικα τὰ χέρια του κρέμονται κάτω ἀπὸ τίς πλατιές, μαῦρες μανίκιες· τὸ κορμὶ του λιγύζει ἀπὸ τὴν κούραση· καθὼς γέρνει φαίνεται σὰ νὰ θέλῃ νὰ πέσῃ ἀπάνω στὴν ἄρρωστη. Ἡ ἄρρωστη ἀνοίγει καμιά στιγμὴ τὰ μάτια της, βλέπει τὸν παπᾶ, καὶ γλήγορα τὰ ξανακλείνει φοβισμένα, σὰ νὰ νικηθῇ τὸ Χάρο. Ἄχ! αὐτὸς ὁ ἄθρωπος τί κρύος πού εἶναι, τί βαρὺς πού εἶναι ὁ ἥσκιος του! Καθὼς στέκεται ὁρθός, ὁ Γιάννης τοῦ φαίνεται πὼς τὸν ἔχει ἔτσι ἀπάνω στὸ στήθος του, σὰν πέτρα· ὁ ἀέρας παίρνει ἕνα βάρος, μιὰ μυρουδιά... Κοιτάζει τὴν ἀσημένια θήκη μὲ τᾶγια λείψανα. Τί εἶναι αὐτά; συλλογιέται. Αὐτὰ τὰ κοκκαλιάρικα, αὐτὰ τὰ φυλαράκια, τὰ λουλουδάκια, αὐτὰ νὰ κρύβουνε τάχα τὸ μυστικὸ τῆς ζωῆς; Νῆναι τάχα καννὸς ἁγίου; Κι ἂν δὲν εἶναι, ποιὸς θά τοῦ τὸ φανερώσῃ; Καὶ νὰ κρέμεται ἡ ζωὴ τῆς Καλομοίρας τοῦ ἀπὸ τὰ κοκκαλιάρικα αὐτά!

— Παπᾶ, θὰ γίνῃ καλὰ, ρωτᾷ πάλι ὁ Γιάννης μὰ μὲ τρόπο πού κάνει τὸν παπᾶ νὰ τὸν κοιτάξῃ προσεχτικά.

— Δὲ σοῦ εἶπα τόσες φορές νᾶχῃς πίστη; χωρὶς πίστη τίποτα δὲ γίνεται, λέει ὁ παπᾶς σὰ φοβισμένος.

Σωπαίνει ὁ Γιάννης. Σὰν τὸ πιστὸ σκυλλὶ κάθεται ἀπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τῆς ἄρρωστης, κουβαριασμένος· σκύβει τὸ κεφάλι κι ὅλο συλλογιέται· οἱ γέροι ἀμίλητοι κι αὐτοί· ὁ παπᾶς μόνο ὁρθὸς πάντα ὅλο λέει· τάχειλια του στιγμὴ δὲ σωπαίνου·ν· τᾶσα-γόνια του τὰ σκελετιάρικα, σιγοκουνιούνται κ' ἡ ἄσπρη γενειάδα του τρέμει ἀλαφρά· κάνει σταυρούς, βλογάζει, φέρνει τᾶγια λείψανα στὸ πρόσωπο τῆς ἄρρωστης.

Ἡ νύχτα εἶναι τελεωτική· ἡ ἀρρώστεια θά πά-ρῃ πιά ἕνα τέλος· ἡ ἀπάνω ἢ κάτω. Οἱ γέροι πι-στεύουνε πὼς θά ἴδουνε ἄξαφνα τὴν κόρη τους νὰ σηκωθῇ ὁρθὰ μπροστὰ τους. Ἡ Καλομοίρα ἀνοίγει τὰ μάτια της.

— Πατέρα τὴν εὐχή σου· φεύγω.

Λέει μὲ ἀδύνατη φωνὴ καὶ δυὸ καυτερὰ δάκρυα κυλοῦνε ἀπὸ τίς κουφαλωμένες γούδες τῶ ματιῶν της· Ὁ Γιάννης μὲ μιᾶς ξεπετάγεται ἀπάνω σὰ νὰ

ἀποροῦσε. Μέσα τῆς ἡ Μοιρίτα εἶχε καλὴ ἐλπίδα, εἶχε τὴν πεποίθηση πὼς ἡ Κατινούλα θά γειάνῃ. Θὰ προτιμοῦσε ὅμως, ἀνυπόφαστά της πὼς ἔτσι τὸ προτιμοῦσε κι ὁ Ἀντρέας, νᾶμνησκε ἡ ἄρρωστη σπι-τι, ἐπειδὴ τῆς φαίνότανε πὼς πὶὸ προσεχτικά, ὅπως κι ἂν εἶναι, φροντίζεις σπῖτι γιὰ τοὺς δικούς σου. Πὼς μᾶς κυβερνοῦνε σὲ ὅλα μας, ἀνῆξέρα μας, γο-νιοὶ καὶ προγόνοι! Ζουγραφιά τοῦ πατέρα της ἡ Μοιρίτα, μόνο πού τὴν κληρονομημένη κανονικάδα τὴν πότιζε, τὴν ἔλουζε καὶ τὴ χαλάωνε συνάμα στάπαλό της τὸ στήθος, ποίηση περισσότερη πού θά τὴ βαστοῦσε ἀπὸ τὴ μάννα. Μικρὴ ἀκόμη, ἐνωσιθε μὲ δύναμη ἀπίστευτη γιὰ τὴν ἡλικία της, κ' εἶναι ἀξιοπαρατήρητο πού ἀπὸ παιδιὰ ἀγαποῦσε τὴ μου-σική, δηλαδὴ συγκεντρώθηκε τὸ αἶσθημα τῆς Μοιρίτας, μαζὶ μὲ τὸ ἀριθμητικὸ ἐκεῖνο τὸ ρυσικὸ τοῦ Ἀντρέα, στὴν τέχνη πού εἶναι ἴσια ἴσια αἶσθημα κι ἀριθμητική. Τώρα πού ἔλειπε ἡ Κατινούλα, μὲ τὸ βιολί της παρηγοριότανε τὸ μισό· ἀλάθετος ὁ βυ-θμός της, ὁ νοῦς της τεντωμένος, τὰ δυὸ της τὰ μάτια στίς νότες ἀπάνω, ἐνῶ ἀνοίγει μέσα της ἡ βρυ-σούλα πού περῶνε τὴ μετρικὴ μελωδία μὲ κάποιο τρυφερόγλυκο κύμα. Μιὰ φορὰ πού εἶχε ἀπομελετή-σει ἕνα καινούριο κομμάτι, φώναζε τὸν πατέρα στὸ ἐργαστήρι τῆς θεῆς τῆς νὰ τοῦ τὸ παίξῃ. Ἀκούγε ὁ Ἀντρέας καὶ λίγο λίγο τὸν παίρνανε πάλι τὰ δά-κρυα· θαρροῦσε πὼς κανένας ἀντίπαλος πιστὸς ξα-νάλεγε τὸν πόνο τῆς καρδιάς του. Μήπως πονοῦσε κ' ἡ Μοιρίτα; Μήπως ἔκλαιγε κ' ἡ κόρη του γιὰ τὸ

τὸν δάγκασε φεῖδι· τὸ πρόσωπό του ἔχει μιὰν ἐκ-φραση ζωόδικη· τραβάει τὸν παπᾶ ἀπὸ τὸ μανίκι.

— Παπᾶ, θυμήσου τί εἶπες, λέει τρέμοντας. Ὁ παπᾶς τοῦ ρίχνει βλέμμα παράδοξο,

Ἡ Καλομοίρα παραμιλάει.

— Ἀνοίχτε τὸ παραθύρι νὰ μῆν' ὁ ἥλιος· ἀέρα φῶς, ἥλιο, ἥλιο θέλω· ἀχ! τί σκοτάδι! παπᾶ φύγε ἀπὸ μπροστὰ μου· παπᾶ! γιατί εἶσαι ἔτσι μαῦρος; τί σκυλλί εἶναι κεῖνο; γιατί γαυγίζει; διώχτε το ἀπὸ δῶ· ἥλιο, ἥλιο; παπᾶ μὴ μοῦ διώχνης τὸν ἥλιο!

Ἡ μάννα τῆς τῆς κρατᾷ τὸ κεφάλι· ζυγώνει τὸ θάμμα, λέει μὲ τὸ νοῦ τῆς· ὁ παπᾶς δὲν παύει τὸ διάβασμα μὰ ρίχνει καὶ κάτι ματιές περιέργες πρὸς τὸ Γιάννη· ὁ Γιάννης τᾶχει σὰ χαμένα· καλὰ καλὰ οὔτε νιώθει πού βρίσκεται· τὸ μάτι τῆς Καλο-μοίρας πέφτει ἀπάνω του.

— Γιάννη τοῦ λέει, ἔλα νὰ φιληθῶμε γιὰ τε-λευταία φορὰ.

Μὰ ὁ Γιάννης σὰ νὰ μὴν ἄκουσε, μένει ἀκούνη-τος μὲ μάτια γουρλωμένα ἀπὸ τὴ φρίκη.

— Δὲν ἔρχεσαι; κάκια μοῦχεις; Ξαναλέει κείνη.

Ὁ Γιάννης βγάζει ἕνα μουγγρητὸ σὰ βῶδι πού τὸ σφάζουνε καὶ γουρλώνει ἀκόμα πὶὸ πολὺ τὰ μάτια· Ἡ Καλομοίρα ἐκλείσει τὰ μάτια, ἀνοίξε τρεῖς φορές τὸ στόμα, τινάχτηκε σπασμωδικά, ξύνησε τὸ πρόσωπό της κ' ἔμεινε ἀκούνητη γιὰ πάντα.

Ὁ παπᾶς βλογάζει τὸ λείψανο.

— Εἴτανε θέλημα Θεοῦ, ψιθυρίζει.

Οἱ γέροι τὸν κοιτᾶνε μὲ ἀπορία. Ὁ Γιάννης κρατᾷ τὴν ἀνάσσα του, σφίγγει τίς γροθιές του.

— Φονιά, φονιά, παπᾶ εἶσαι φονιάς!

Ἀρπάζει τᾶγια λείψανα, τὰ πετάει χάμω κι ἀρχίζει μὲ τὰ πόδια του νὰ τὰ τσαλαπατά. Τᾶγια κοκκαλιάρικα γίνονται θρύψαλα· τὰ ξερολούλουδα σκορ-πιούνται δῶ καὶ κεῖ.

— Φονιά, φονιά παπᾶ! μουγκρίζει ὁ Γιάννης.

Ὁ παπᾶς μαζεῦεται σὲ κάποια γωνιά· ἡ ψυχὴ τοῦ ἔχει ρθεῖ στὸ στόμα ἀπὸ τὸ φόβο. Οἱ γέροι σταυ-ροκοπιούνται. Ὁ Γιάννης ἀγκαλιάζει τὴν πεθαμμένη.

— Σὲ σκοτώσαμε ἀγάπη μου! σκίζει.

Ἡ καμπάνη σημαίνει γιὰ τὸν ὄρθρο. Ἀπὸ τίς χαραμάδες τοῦ μικροῦ παραθυριοῦ μπαίνει δειλὰ τὸ πρῶτο φῶς. Γλυκοχαράζει.

Κ. ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

χωρισμό; Οἱ παραμάνες, καὶ σὰν παραμάννα τῆς σταθνεῖ ἡ Κατινούλα, ἔχουνε τρόπο δικό τους, τρόπο παιδιάτικο κ' ἀπλὸ ἀπλὸ νὰ μιλοῦνε στὰ παιδιὰ, ἔχουν ἕνα ὕφος πού συχνά οὔτε ἡ μητέρα δὲν τᾶχει. Τῆς δηγότανε ἡ Κατινούλα χίλια δυὸ γιὰ τὴν Κυ-ρία, ἐπειδὴ Κυρία τὴν ἔλεγε ἀκόμη καὶ σὰν κουβέν-τιαζε μὲ τὴ Μοιρίτα· ἴσως νὰ τᾶπόφευγε κιόλας νὰ τὴ λέῃ μαμά, γιὰ νὰ μὴν τὴ συγκινήσῃ, πού ποτὲ τῆς ἡ μικρὴ δὲν τᾶξιώθηκε νὰ δώσῃ τὸνομα στὴν Ὀλίβ Τὰ ἱστορικά, τᾶνέκδοτα πού ἔξερε νὰ τῆς πῇ μοιάζανε σὰ χαδεφτικὰ ἔμορφα παρκαῦθια καὶ πάν-τα τῆς τᾶ ζήτοῦσε, μ' ἕνα θαρρὸς πού τὰ παιδιὰ δὲ δείχνουνε στοὺς γονιούς, γιατί τοὺς φαίνεται ἡ πα-ραμάννα, τοὺς φανταίνεται ἡ νταντὰ τους σὰ νᾶχῃ τὰ ἴδια χρόνια πού ἔχουνε κι αὐτὰ. Δὲν τῆς ἐκρυπτε τίποτα τίποτα τῆς Κατινούλας κ' ἀπὸ τὴν Κατινού-λα, στὸ Μπ... τώρα τελεφταῖα ἔμαθε ὁ Ἀντρέας πὼς κάποτε, ὕστερος ἀπὸ τέτοιας λογῆς ὁμιλίες, ἀ-φοῦ τὴν πλάγιαζε στὸ κρεβάτάκι της, ἡ Μοιρίτα ἔγερνε τὸ πρόσωπό της στὸ μαξιλάρι κ' ἔκλαιγε τὸ καημένο προτοῦ ἀποκοιμηθῇ, στὴ μοναξούλα της. Τὸ πρῶτ', τὸ μολογοῦσε τῆς Κατινούλας πού τὴν παρηγοροῦσε μὲ τὰ λόγια καὶ μὲ τὰ φιλιὰ, μὰ πού τὴν καμάρωνε κιόλας γιὰ τὴ βαθεῖα τῆς τὴν ἀγάπη καὶ τῆς ἔδινε μάλιστα νὰ τὸ καταλάβῃ, φρονώντας ἡ ἀκαλλιέργητη χωριατοπούλα πὼς πρέπει νὰ καλ-λιεργηθῇ στὰ παιδιὰ κάθε τους αἶσθημα καλὸ, ἀ-κόμα καὶ ἡ λύπη.

(ἀκολουθεῖ)

ΣΤΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

(Σημειώσεις ταξιδιώτη)

Τζιά, Ἀλωνάρος 1906.

Ξεκινήσαμε στίς 9 τὸ πρωὶ μὲ τὸν «Πειραιᾶ» τοῦ Διακάκη. Ἀπὸ τὰ βαπόρια πού ταξιδεύουνε γιὰ τὰ Δωδεκάνησα μόνον τῆς Ἑταιρίας αὐτῆς καὶ τῆς γραμμῆς «Κίας-Μήλου» φεύγουνε μέρα, ἐνῶ ὅλα τὰ ἄλλα νύχτα. Ἡ Τζιά ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους λεγότανε Κέα καὶ Κέως. Τὸ δυνατό μελτέμι, πού εἶχαμ' ἀ-φήσει νὰ συγκεντρώσῃ μὲ τὴ σκονισμένη πνοή του τὰ κατάπτρα τῆς Ἀθήνας· μας κάλλη, ἀμα στρίψαμε τίς Κάβο-Κολλόνες—τὸ Σούνιον τῶν ἀρχαίων—τὸ ἀπαντήσαμε δυνατότερα ἀκόμα νὰ ξεσκίξῃ τὴ γα-λανή τοῦ Αἰγαίου θάλασσα καὶ μὲ μανία καὶ ἀφροὺς νὰ δέρνῃ τὰ πλευρὰ τοῦ μικροῦ βαποριοῦ μας. Καὶ σὰν ἐπροχωρήσαμε λίγο ἀκόμα κ' ἐπεράσαμε τὴν ἀ-κατοίκητη, στενόμακρη καὶ ραχώδη Μάκρη, τὸ νητὶ πού τὸλεγον ἄλλοτε ἢ νῆσος τῆς Ἑλένης, γιατί ἐκεῖ εἶχε στήσει τὴν πρώτη ἐρωτική της φωλιά ἡ πεντάμορφη τῆς Σπάρτης Βασίλισσα μὲ τὸ πριγκη-πόπουλο τῆς Τροίας, κ' ἐμπήκαμε στὸν πορθμὸ πού σχηματίζει τὸ νησι αὐτὸ μὲ τὴ Τζιά· κ' ἀντικρύσαμε τὸν Κάβο-Ντόρο—τὸν Καφερία τῶν ἀρχαίων—ἐ-κουνηθήκαμε φοβερά κ' ἐδοκιμάσαμε τὴ μεγάλη δύ-ναμη τῶν μελτεμιῶν τοῦ Αἰγαίου, πού εἶναι ὁ συνει-θισμένος τὸ καλοκαίρι καιρὸς.

Στίς 2 ὕστερα ἀπὸ τὸ μεσημέρι ρίξαμε ἄγκυρα στὸν Ἅγιο-Νικόλαο, τὸ εὐρύχωρο τῆς Τζιάς λιμάνι. Τὸ λιμάνι αὐτὸ ἀπλώνεται ἀπ' τὸ Β. κατὰ τὴ Ν. καὶ φαίνεται δυὸ ἄλλα λιμάνια, τὸ Βουρκάρι, ἀσφα-λισμένο ἀπ' τὸ Βορρὰ καὶ τὸ Λειβάδι, ἀπ' τὴ Νο-τιά. Ἡ βορινὴ πλευρὰ τοῦ Βουρκαρίου κατὰλήγει σὲ γλῶσσα στενὴ καὶ βραχὴ, τὴν Κόκκα, πού ὑπάρ-χει φάρος.

Ἡ Τζιά εἶναι τὸ πλησιέστερο στὸν Πειραιᾶ δω-δεκάνησο (42 1/2 μίλια) καὶ βρίσκεται ἀκριβῶς στὴ γραμμὴ πού πρέπει νὰ πάρουν τὰ πλοῖα γιὰ νὰ πε-ράσουν ἀπ' τὰ δυσμικὰ μέρη τῆς Μεσογείου στὴν Ἀνατολή. Γι' αὐτὸ εἶταν πάντα ναυτικὸς σταθμὸς καὶ προτοῦ βρεθῇ ὁ ἀτμός ὅλα τὰ ναυτικὰ ἔθνη εἶ-χαν ἰδῶ προξενεῖα. Τὸ Βουρκάρι καὶ τὸ Λειβάδι δε-χτήκανε πολλὰς φορές τίς ἀρμάδες πού διαβάζαν τοὺς σταυροφόρους καὶ τοὺς προσκυνητάδες γιὰ τοὺς ἁγίους τόπους, καὶ στὸν καιρὸ τῆς σκληρῆς εἶταν τὸ ἐπίγειο τῆς Ἀθήνας. Ὁ Σατωβριάνδος γράφει πὼς θέλοντας νὰ φύγῃ ἀπ' τὴν Ἀθήνα, εἶχε ἀνεβῇ σὲ ψηλὴ τοῦ Ὑμηττοῦ κορφή καὶ ἔναψε φωτιά, πού τὴν εἶδαν ἀπ' τὴ Τζιά κ' ἐστεῖλαν πλοῖα καὶ τὸν πῆ-ραν. Γιατὶ αὐτὸ εἶταν τὸ σῖνθημα πού ζητοῦσαν τό-τε ἀπ' τὸ λιμάνι τῆς πλοῖα. Καὶ ὁ Ἀλμπρος Κα-τσώνης εἶχε κάμει τὰ λιμάνια τῆς ὁμηγερέως τῶν δο-ξαμένων ναυτικῶν του κατορθωμάτων καὶ δηγοῦντι πὼς μιὰ φορὰ εἶχε ἀποκλεισθῇ μὲ τὴ ναυαρχίδα του στὸ Βουρκάρι καὶ γιὰ νὰ σωθῇ πέρασε τὴ βαρκα του ἀπάνω ἀπ' τὴν Κόκκα καὶ τοὺς ξέφυγε. Ἀλλὰ καὶ Τζιώτισσα πῆρεν ὁ Ἀλμπρος γυναίκα, τὴν παν-τάκαλη (1) τοῦ Σοφianoῦ κόρη, μὲ τὰ μεγάλα καὶ μαῦρα μάτια.

Ἡ Τζιά καὶ στὸν καιρὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων εἶχε μεγαλεῖο. Εἶταν ἀτετράπολις· ἀλλ' ὁ Στράβωνες στὴν ἐποχὴ τοῦ βρῆκε δυὸ πόλεις μονάχα τὴν Ἰουλίδα καὶ τὴν Καρβαίαν. Εἶχεν ὄρυχει μίλτου—

1) Σὲ μιὰ ἱστορία πού μοῦ διηγήθηκε ἕνας γέρος στὰ χωριά τοῦ Μεσολογγίου γιὰ μιὰ βασιλοπούλα, πού νὰ μοῦ δείξῃ πὼς εἶταν πολὺ ἔμορφη, μεταχειρίστηκε τὴ λέξη ἀγκάλη καὶ τὴ μεταχειρίστηκε κ' ἐγὼ σὲ «Νουμά», γρη-φοντας γιὰ τὴ Βαράσσοβα. Ἀλλὰ πὶὸ τακτιστὴ στὸ δη-μοτικὸ τύπο μοῦ φαίνεται ἡ λέξη ἀπαντάκαλη πού τὴν ἀ-κούω φέτος στὰ Τζουμέρκα.